

V Bruseli 29. januára 2025
(OR. en)

5721/25

COMPET 46
MI 52
IND 25

SPRIEVODNÁ POZNÁMKA

Od:	Martine DEPREZOVÁ, riaditeľka, v zastúpení generálnej tajomníčky Európskej komisie
Dátum doručenia:	29. januára 2025
Komu:	Thérèse BLANCHETOVÁ, generálna tajomníčka Rady Európskej únie
Č. dok. Kom.:	COM(2025) 26 final
Predmet:	OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV Výročná správa 2025 o jednotnom trhu a konkurencieschopnosti

Delegáciám v prílohe zasielame dokument COM(2025) 26 final.

Príloha: COM(2025) 26 final

V Bruseli 29. 1. 2025
COM(2025) 26 final

**OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU
HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV**

Výročná správa 2025 o jednotnom trhu a konkurencieschopnosti

{SWD(2025) 11 final} - {SWD(2025) 12 final}

Úvod

Schopnosť Európskej únie konkurovať a napredovať v globálnom hospodárstve uprostred súčasných geopolitických výziev je mimoriadne dôležitá z hľadiska prosperity Európy. Stojí na jasnej identifikácii jej silných a slabých stránok, ktorá poslúži ako východisko pri príprave výhľadovo orientovanej stratégie, ktorou sa budú riešiť jej nedostatky, posilňovať jej silné stránky a vytvárať nové príležitosti.

Kľúčom k dlhodobej konkurencieschopnosti EÚ je jednotný trh, ktorý je domovom pre takmer 450 miliónov ľudí a 23 miliónov spoločností a ktorého HDP dosahuje 17 biliónov EUR. EÚ je vďaka tomu jednou z troch najväčších ekonomík na svete a pripadá na ňu približne jedna šestina svetového hospodárstva. Pretrvávajúce prekážky na jednotnom trhu a administratívna záťaž jej však bránia v tom, aby naplno využila svoj potenciál. Integrácia jednotného trhu sa spomalila, zatiaľ čo prekážky stále neboli odstránené, a to najmä v súvislosti so službami. Spoločnosti, predovšetkým MSP sa sťažujú na administratívnu záťaž a na problémy s dodržiavaním vládnej regulácie. Komplikuje sa tým podnikanie a obmedzujú sa príležitosti na rozširovanie podnikov.

Konkurencieschopnosť hospodárstva EÚ čelí z viacerých strán rastúcemu tlaku. Oslabujú ju vysoké ceny energie a elektrickej energie štrukturálnej povahy. Ceny elektriny sú v porovnaní s cenami v USA 2 až 3-krát vyššie¹. Európske spoločnosti čelia v rámci svojich investičných činností výzvam spojeným s komercializáciou svojich výskumných výsledkov, keďže ich brzdí nedostatok verejných a súkromných investícií do najsľubnejších technológií a odvetví. Vo vývoji a zavádzaní digitálnych a iných vyspelých technológií preto zaostávame za konkurenčnými ekonomikami. Nedostatočná je aj ponuka kvalifikovanej pracovnej sily. Vzhľadom na čoraz nestabilnejšiu geopolitickú situáciu by sa mala venovať osobitná pozornosť otázke strategických závislostí.

V produktivite Európa neustále zaostáva za Spojenými štátmi, má však veľký potenciál tento rozdiel dobehnúť. Produktivita práce EÚ meraná ako HDP v parite kúpnej sily na odpracovanú hodinu dosahovala v roku 2023 úrovne zodpovedajúce 77,8 % úrovni USA (pozri obrázok 1). Na druhej strane však bola v posledných rokoch vyššia ako produktivita práce Spojeného kráľovstva a Japonska, a to z hľadiska jej úrovne aj dynamiky. V rámci EÚ sa za týmto priemerom skrývajú isté rozdiely, keďže členské štáty, ktoré pristúpili k EÚ neskôr, dobiehajú úroveň USA.

Atraktivnosť Európy ako obchodnej destinácie upadá. Od roku 2008 sa tretina spoločností známych ako tzv. jednorožce rozhodla presťahovať do zahraničia². V EÚ majú sídlo len 4 z 50 najväčších technologických spoločností a za posledných 50 rokov nebola v EÚ vybudovaná od základov³ žiadna z jej najhodnotnejších spoločností⁴, čo poukazuje na nedostatočnú dynamiku trhu, na slabé inovačné prostredie, ako aj na vysoké prekážky brániace vstupu na trh i rozširovaniu. V dôsledku toho sa vytratila dôvera v EÚ ako miesto podnikanie, čo bolo sprevádzané poklesom priamych zahraničných investícií a investovaním značného objemu úspor domácností mimo EÚ. Zároveň však existuje obrovský potenciál na zvýšenie investícií

¹ Eurostat; US Energy Information Administration (EIA) (Úrad USA pre informácie o energiách). Pozri oddiel 3.3.

² Bývalý predseda vlády Draghi, [The future of European competitiveness – A competitiveness strategy for Europe](#) (Budúcnosť európskej konkurencieschopnosti – Stratégia konkurencieschopnosti pre Európu). Časť A, s. 2.

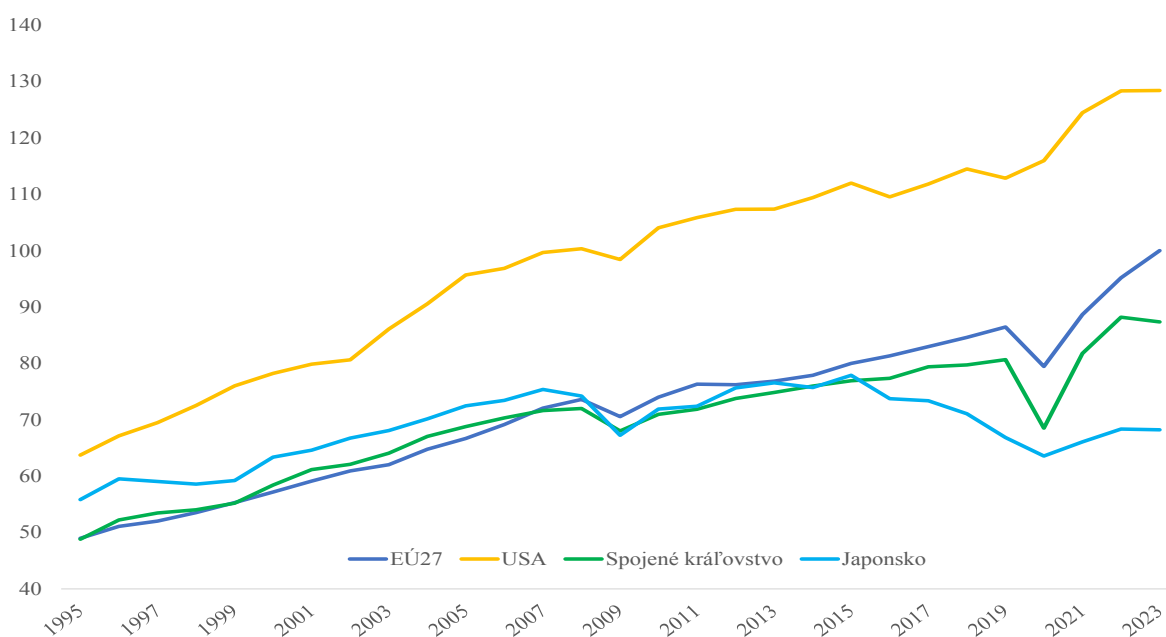
³ To znamená nie prostredníctvom fúzií, akvizícií či oddelenia od etablovaných spoločností.

⁴ Bývalý predseda vlády Draghi, [The future of European competitiveness – A competitiveness strategy for Europe](#). Časť A, s. 10.

do sektorov a technológií s kľúčovým významom pre konkurencieschopnosť EÚ, ktorý možno čerpať zo silných stránok EÚ, ak sa na to vytvoria správne rámcové podmienky.

Výročná správa o jednotnom trhu a konkurencieschopnosti poskytuje analytický kontext pre kompas konkurencieschopnosti, ktorý bol predstavený súčasne ako prvá významná iniciatíva novej Komisie. Cieľom správy je poskytnúť diagnostiku, o ktorú sa bude opierať dohoda o čistom priemysle a stratégia jednotného trhu. Vychádza zo správy o jednotnom trhu, ktorú vypracoval bývalý predseda vlády Letta⁵, zo správy o konkurencieschopnosti vypracovanej bývalým predsedom vlády Draghim⁶ a zo správy o pripravenosti, ktorú vypracoval bývalý prezident Niinistö⁷. Reaguje na výzvy podnikov, aby sa konkurencieschopnosť stala ústrednou témou agendy EÚ⁸.

Obrázok 1: Vývoj produktivity práce v EÚ a iných vyspelých ekonomikách



Zdroj: Databáza AMECO. HDP na obyvateľa v paritách kúpnej sily (PPP) na odpracovanú hodinu. Indexované hodnoty s indexom EÚ 100 = 2023.

Správa obsahuje 22 kľúčových ukazovateľov výkonnosti (KPI)⁹, na základe ktorých sa analyzujú hlavné hnacie sily dlhodobej konkurencieschopnosti a produktivity EÚ, ako aj stav jednotného trhu. Slúži ako podklad pre diskusiu s členskými štátmi a Európskym parlamentom a umožňuje posúdenie stavu jednotného trhu, ako aj konkurencieschopnosti EÚ v rámci každoročného preskúmania pokroku¹⁰ v nadväznosti na žiadosť Európskej rady¹¹,

⁵ Bývalý predseda vlády Letta, [Much more than a Market](#) (Oveľa viac než len trh).

⁶ Bývalý predseda vlády Draghi, [The future of European competitiveness – A competitiveness strategy for Europe](#).

⁷ Bývalý prezident Niinistö, [Enhancing the European Union's Resilience for Future Uncertainties](#) (Väčšia odolnosť Európskej únie voči budúcim neistotám).

⁸ Jednou z výziev podnikateľskej komunity je napríklad aj [The Antwerp Declaration for a European Industrial Deal](#) (Antverpské vyhlásenie o európskej priemyselnej dohode).

⁹ Tohtoročné vydanie správy sa odchyľuje od kľúčových ukazovateľov výkonnosti 17 + 2 použitých vo Výročnej správe 2024 o jednotnom trhu a konkurencieschopnosti a prináša istý počet doplnení v snahe o hlbšiu analýzu v oblastiach kľúčového záujmu.

¹⁰ [Oznámenie „30 rokov jednotného trhu“, COM\(2023\) 162 final](#).

¹¹ V [záveroch Európskej Rady z decembra 2022](#) sa Komisia vyzýva, aby predložila stratégiu na úrovni EÚ zameranú na posilnenie konkurencieschopnosti a produktivity.

ktorá vychádza z oznámenia o dlhodobej konkurencieschopnosti EÚ z roku 2023¹². Opiera sa o dva pracovné dokumenty útvarov Komisie, ktoré poskytujú dodatočné údaje a analýzu v súvislosti s kľúčovými ukazovateľmi výkonnosti, prehľad opatrení na zvýšenie odolnosti podľa vybraných globálnych aktérov a monitorovanie priemyselných ekosystémov. Tieto prvky dopĺňa prehľad výsledkov jednotného trhu a konkurencieschopnosti, ktorý obsahuje ďalších 150 ukazovateľov¹³.

V správe sa identifikujú silné stránky, na ktorých treba stavať, a nedostatky, ktoré treba riešiť. Začína sa posúdením fungovania jednotného trhu a pokračuje hodnotením konkurencieschopnosti EÚ sledujúc tri osi kompasu konkurencieschopnosti. Skúma pokrok, ktorý dosiahla EÚ pri odstraňovaní rozdielu v inováciách. Následne opisuje súčasný stav hnacích síl dekarbonizácie priemyslu a investícií. A nakoniec sa zaoberá pokrokom dosiahnutým pri posilňovaní hospodárskej bezpečnosti a pri znižovaní závislostí.

¹²

[Oznámenie „Dlhodobá konkurencieschopnosť EÚ: výhľad na obdobie po roku 2030“, COM\(2023\) 168 final.](#)

¹³

Európska komisia, Prehľad výsledkov jednotného trhu.

ODDIEL 1 – Fungujúci jednotný trh

KPI	Čo sa ním meria	Cieľ	Najnovšia hodnota za EÚ
KPI 1: Produktivita práce	HDP na odpracovanú hodinu v parite kúpnej sily		77,8 % úrovne USA (2023) 74,2 % úrovne USA (2022)
KPI 2: Integrácia na jednotnom trhu	Podiel obchodu medzi členskými štátmi EÚ na HDP EÚ		23,8 % v prípade tovaru (2023) 26,0 % v prípade tovaru (2022) 7,6 % v prípade služieb (2023) 7,8 % v prípade služieb (2022)
KPI 3: Deficit súladu	Podiel smerníc týkajúcich sa jednotného trhu EÚ transponovaných členskými štátmi, v prípade ktorých Komisia začala konanie o nesplnení povinnosti v dôsledku nesprávnej transpozície.	< 0,5 %	0,9 % (2024) 1,1 % (2023)
KPI 4: Jednoduchosť dodržiavania regulačných požiadaviek	Jednoduchosť dodržiavania regulačných požiadaviek na základe údajov, ktoré vyplynuli z prieskumu medzi spoločnosťami, ktoré odpovedali na otázku: „Do akej miery je vo vašej krajine pre podniky jednoduché dodržiavať regulačné a administratívne požiadavky štátu (napr. povolenia, oznamovanie, právne predpisy)? (1 = príliš náročné; 7 = veľmi jednoduché)“ v rámci prieskumu indexu globálnej konkurencieschopnosti Svetového ekonomického fóra.		3,87 (2023) 3,80 (2022)

Legenda	Zlepšenie	Stabilná situácia	Zhoršenie
----------------	-----------	-------------------	-----------

Dobre fungujúci jednotný trh je kľúčovým faktorom posilňujúcim rast produktivity, pretože umožňuje veľkú koncentráciu dopytu a poskytuje diverzifikované zdroje dodávok. Spoločnostiam poskytuje priestor na inovácie a rast. Jedným z jeho hlavných prínosov je stabilné prostredie založené na zásadách právneho štátu. Dodržiavanie zásad právneho štátu má pre fungovanie jednotného trhu kľúčový význam, keďže vytvára stabilné prevádzkové prostredie, ktoré EÚ a jej členskými štátom poskytuje celosvetovú konkurenčnú výhodu. Právny štát zaručuje podnikateľské prostredie, v ktorom sa právne predpisy uplatňujú účinne a jednotne, ktoré umožňuje podnikom, aby pôsobili v inom členskom štáte za rovnakých podmienok ako miestne spoločnosti, a v ktorom sa rozpočty vynakladajú transparentným a objektívnym spôsobom.

Integrácia jednotného trhu za posledné desaťročia napreduje vďaka rastúcemu obchodu v rámci EÚ. Hodnota cezhraničného obchodu s tovarom v rámci EÚ sa zvýšila z úrovne, ktorá sa v roku 2018 pohybovala tesne nad 20 % HDP EÚ, na súčasnú úroveň 23,8 % (KPI 2). Situácia v oblasti integrácie služieb je rozmanitejšia – hodnota obchodu so službami rastie oveľa pomalšie a z oveľa nižších úrovní. Za rovnaké obdobie došlo k nárastu z približne 7 % HDP na 7,8 %. V roku 2023 došlo k značnému poklesu v prípade tovaru a k malému poklesu v prípade služieb¹⁴, no tieto úrovne aj naďalej zostávajú výrazne nad úrovňami pred pandémie. Podstatnú časť nedávneho poklesu hodnoty obchodu s tovarom možno pripísať poklesu cien energií, ktorý viedol k zníženiu cien obchodovaného tovaru, no došlo aj k poklesu skutočných objemov. Na vyvodenie definitívneho záveru o týchto trendoch je však ešte možno priskoro a budeme si musieť počkať na budúce údaje, ktoré prinesú ďalšie dôkazy.

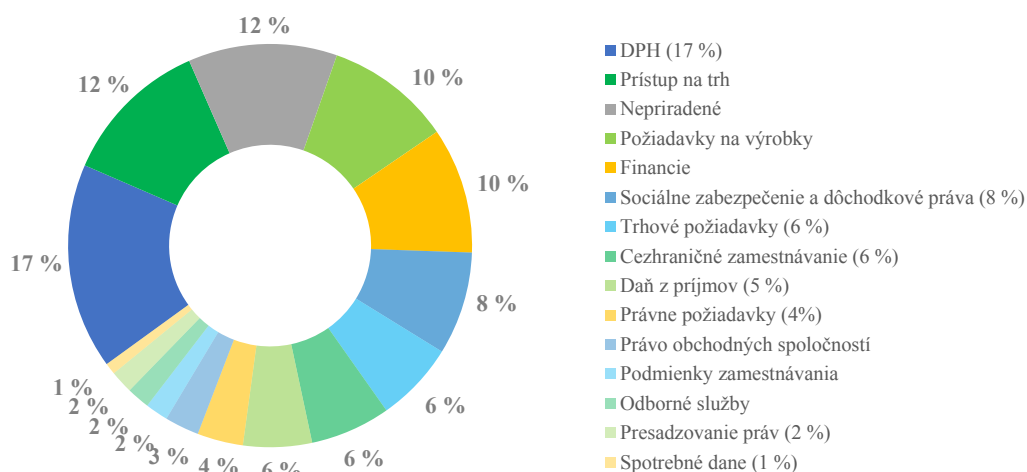
¹⁴ Okrem jasného vplyvu cien existujú viaceré dôvody, ktoré mohli brániť obchodu v rámci EÚ. Patrí k nim čoraz väčší význam globálnych hodnotových reťazcov, geopolitické napätia, štrukturálne zmeny v hospodárstve EÚ, akými sú pokles výroby a nárast služieb, rozhodnutie Spojeného kráľovstva vystúpiť z EÚ a pretrvávajúce prekážky obchodu a investícií, ako sú nesadzobné prekážky a regulačné rozdiely.

1.1 Prekážky na jednotnom trhu

EÚ odstránila rokmi mnohé prekážky obchodu na jednotnom trhu, no súčasne sa stále objavujú aj nové prekážky a zdroje fragmentácie. Nástroj na sledovanie prekážok jednotného trhu¹⁵, ako aj analýzy Európskeho okrúhleho stola pre priemysel¹⁶, združenia Eurochambres¹⁷ i ďalších zainteresovaných strán poukazujú na systematické zvyšovanie prekážok. S cieľom identifikovať primerané politické opatrenia na účely znižovania týchto prekážok je nutné uskutočňovať monitorovanie z rôznych perspektív.

Pokiaľ ide o služby, jednotný trh je aj naďalej fragmentovaný, čo je spôsobené kombináciou regulačných a administratívnych prekážok. Popri odlišných pracovných a daňových zákonoch patria medzi najväčšie regulačné prekážky právne požiadavky na prístup k regulovaným povolaniam a právne požiadavky na spoločnosti, ktoré smú poskytovať služby. K administratívnym prekážkam patria zložité požiadavky na oznamovanie pri vysielaní pracovníkov a vykazovaní sociálneho zabezpečenia. V prípade služieb, ktoré závisia od blízkosti k zákazníkovi, zostáva aj naďalej prekážkou zložitosť práva obchodných spoločností a rozdielnosť pravidiel uplatňovaných v jednotlivých členských štátoch pri zakladaní nového podniku alebo registrácii dcérskej spoločnosti.

Obrázok 2: Oznámené prekážky podľa kategórií s rozdelením podľa 15 najväčších prekážok.



Zdroj: Prehľad získaný pomocou nástroja na sledovanie prekážok jednotného trhu za využitia údajov portálu Vaša Európa, prieskumu spätnej väzby MSP, siete SOLVIT a portálu Your Europe – Poradenstvo (YEA) za obdobie od roku 2022 do októbra 2024.

Cezhraničný pohyb tovaru v rámci EÚ často čelí rôznym druhom prekážok. Možno to pozorovať na základe údajov získaných pomocou nástroja na sledovanie prekážok jednotného trhu. Napríklad vnútroštátne požiadavky na balenie a označovanie nútia výrobcov k tomu, aby výrobky prispôbovali pre konkrétny členský štát namiesto toho, aby obsluhovali celý jednotný trh. Prístup tovaru na trh je takisto vystavený tlaku. Je vyvíjaný právnymi a administratívnymi prekážkami vstupu, medzi ktoré patrí okrem iného aj získavanie schválení a povolení. Zainteresované strany pravidelne informujú o neregulačných prekážkach, ako sú územné

¹⁵ Nástroj na sledovanie prekážok jednotného trhu bol vytvorený na základe [nariadenia o jednotnej digitálnej bráne](#) a slúži na zhromažďovanie údajov o prekážkach na jednotnom trhu od občanov a podnikov: [Single Market Barriers Tracker](#) (Nástroj na sledovanie prekážok jednotného trhu).

¹⁶ [Single Market - Compendium of obstacles - 13 Feb. 2024](#) (Jednotný trh – Prehľad prekážok – 13. február 2024).

¹⁷ Prieskum jednotného trhu vykonaný združením Eurochambres: [Overcoming obstacles, developing solutions](#) (Prekonávanie prekážok, hľadanie riešení).

obmedzenia ponuky¹⁸ (pozri oddiel 1.4 ďalej v texte o voľnom pohybe tovaru). Jednu z prekážok pre tovar predstavuje aj obmedzenie prístupu na trh zapríčinené požiadavkami systémov rozšírenej zodpovednosti výrobcov. K ďalšej fragmentácii jednotného trhu prispeli aj trhové požiadavky, ktoré stanovili členské štáty v súvislosti so vzájomným uznávaním neharmonizovaného tovaru a v súvislosti s vývozom, prepravou a používaním druhotných materiálov. Na obrázku 2 je prehľad 15 hlavných prekážok zistených pomocou nástroja na sledovanie prekážok jednotného trhu.

1.2 Vykonávanie a presadzovanie na jednotnom trhu

Členské štáty EÚ a Komisia nesú spoločnú zodpovednosť za presadzovanie práva EÚ, a teda aj za zabezpečenie toho, aby sa dodržiavali pravidlá jednotného trhu a presadzovali práva občanov. Činnosť Komisie spočívajúca v zabezpečovaní dodržiavania pravidiel kombinuje tri hlavné aspekty: posilnenie prevencie prekážok, spoluprácu s členskými štátmi a nápravné opatrenia na účely presadzovania.

Pokiaľ ide o preventívny aspekt presadzovania, Komisia úzko spolupracuje s členskými štátmi na zabezpečení účinného uplatňovania existujúcich oznamovacích mechanizmov a ich transparentnosti. Na žiadosť členských štátov Komisia uviedla do prevádzky a ďalej zdokonaľuje jednotné kontaktné miesto pre oznamovanie. Ide o online platformu poskytujúcu prehľad rôznych oznamovacích postupov vyplývajúcich z odvetvových právnych predpisov, ktoré sú dôležité z hľadiska jednotného trhu, ako aj jednoduchý prístup k týmto oznamovacím postupom.

Pracovná skupina pre presadzovanie jednotného trhu (SMET) podporuje zmysel pre spoločnú zodpovednosť Komisie a členských štátov za riadne vykonávanie pravidiel EÚ a za spoluprácu pri riešení konkrétnych prekážok na jednotnom trhu. Správa skupiny SMET¹⁹ poskytuje ucelený prehľad. K výsledkom dosiahnutým za posledných pár rokov patrí napríklad odstránenie viac ako 90 administratívnych prekážok udeľovania povolení pre veternú a slnečnú energiu a podporovanie zavedenia piatich osvedčených postupov udeľovania povolení, ktoré pomáhajú zvýšiť investície do energie z obnoviteľných zdrojov. Vďaka spolupráci v rámci skupiny SMET sa znížila aj diskriminácia na základe IBAN-u v piatich oblastiach (dane, sociálne dávky, dôchodky, platby za zdravotnú starostlivosť a telekomunikácie). V súčasnosti prebieha identifikácia nových projektov skupiny SMET v ďalších oblastiach, ako sú digitálne služby, požiadavky na balenie a označovanie a vzájomné uznávanie²⁰.

Pokiaľ ide o nápravný aspekt presadzovania jednotného trhu, situácia sa neustále zlepšuje. Podľa prehľadu výsledkov jednotného trhu²¹ došlo k ďalšiemu poklesu v počte konaní o nesplnení povinnosti týkajúcich sa jednotného trhu (o 6 % za minulý rok), ktoré Komisia začala proti členským štátom EÚ za to, že riadne nevykonali právne predpisy EÚ²². Počet konaní o nesplnení povinnosti podľa jednotlivých členských štátov sa značne líši a medzi odvetvia, kde možno pozorovať najviac konaní o nesplnení povinnosti týkajúcich sa jednotného trhu, patrí životné prostredie (35 %), doprava (17 %) a energetika (12 %). Komisia pokračuje aj v presadzovaní práva

¹⁸ Územné obmedzenia ponuky sú prekážky kladené súkromnými dodávateľmi v dodávateľskom reťazci, ktoré môžu mať vplyv na maloobchodníkov alebo veľkoobchodníkov. Môžu sťažiť alebo obmedziť schopnosť maloobchodníkov alebo veľkoobchodníkov zaobstarávať tovar v iných krajinách EÚ, než je krajina, v ktorej majú sídlo, a/alebo im brániť v distribúcii (t. j. ďalšom predaji) tovaru do iných krajín EÚ, než je krajina, v ktorej majú sídlo.

¹⁹ [Európska komisia, Správa skupiny SMET.](#)

²⁰ [Správa skupiny SMET.](#)

²¹ [Prehľad výsledkov jednotného trhu.](#)

²² [Prehľad výsledkov jednotného trhu.](#) Pokles v počte prebiehajúcich konaní o nesplnení povinnosti sa dosiahol aj napriek tomu, že v porovnaní s predchádzajúcim vykazovaným obdobím bolo začatých o 25 % viac nových konaní (172 oproti 138).

EÚ v oblasti hospodárskej súťaže voči protisúťažnému správaniu spoločností, ktoré vytvára prekážky brániace riadnemu fungovaniu jednotného trhu. Podľa Súdneho dvora si jednotlivci môžu nárokovať finančnú náhradu, ak členský štát závažne poruší právo EÚ.

Deficit súladu pomaly klesá z predchádzajúcich vysokých hodnôt, stále však nespĺňa cieľovú hodnotu EÚ²³. Meria sa ako podiel smerníc týkajúcich sa jednotného trhu EÚ transponovaných členskými štátmi, v prípade ktorých Komisia začala konanie o nesplnení povinnosti v dôsledku ich nesprávnej transpozície (KPI 3). Deficit súladu sa po svojom výraznom zvýšení z 0,8 % v roku 2018 na maximálnu výšku 1,4 % v roku 2020 teraz pomaly znižuje, pričom v roku 2023 klesol na 0,9 %. Zostáva však výrazne nad cieľom EÚ, ktorým je 0,5 %.

Vďaka aktu o núdzovej situácii na vnútornom trhu a jeho odolnosti²⁴ sa posilňuje pripravenosť a reakcia na krízy odstraňovaním narušení v dodávateľských reťazcoch a zlepšovaním koordinácie medzi členskými štátmi. Komisia zavádza plány pre prípady nepredvídaných udalostí vrátane simulácií kríz a posilnených komunikačných nástrojov s cieľom zabezpečiť pre občanov, podniky a vlády plynulé fungovanie jednotného trhu.

1.3 Cezhraničné poskytovanie služieb na jednotnom trhu

Hoci sektor služieb predstavuje približne 70 % HDP a zamestnanosti EÚ²⁵, jednotný trh so službami stále nevyužíva svoj potenciál naplno. Obchod s cezhraničnými službami predstavuje menej ako tretinu obchodu s tovarom²⁶ a na rozdiel od tovaru nie je vyšší ako obchod so službami s tretími krajinami. V oblasti služieb zostáva stále nízky aj rast produktivity práce²⁷, čo negatívne ovplyvňuje konkurencieschopnosť samotného sektora služieb, ako aj výrobných odvetví EÚ, keďže služby vytvárajú takmer 40 % pridanej hodnoty vo výrobe²⁸.

Podľa smernice o službách, ktorej cieľom je odstrániť prekážky brániace investíciám a obchodu s cezhraničnými službami, majú členské štáty značnú slobodu stanovovať si vlastné pravidlá. To vedie k veľkej rozmanitosti vnútroštátnych pravidiel. Hoci môžu byť konkrétne vnútroštátne požiadavky odôvodnené a primerané z hľadiska plnenia legitímnych cieľov verejného záujmu, kladú prekážky odborníkom a spoločnostiam, ktoré chcú ponúkať služby v iných členských štátoch EÚ. Komisia odhaduje, že napriek počiatočnému zníženiu regulačných prekážok po transpozícii smernice o službách je približne 60 % týchto prekážok typovo stále rovnakých ako pred 20 rokmi²⁹, pričom sa uplatňuje obmedzené vzájomné uznávanie.

Sektory služieb, ako sú stavebníctvo a maloobchod, sú pre hospodárstvo dôležité, no svoj potenciál nevyužívajú naplno³⁰. Ponuku nového bývania a renováciu európskeho fondu budov spomaľuje zložité regulačné a administratívne prostredie, ktoré sa vyznačuje veľkými

²³ Európska komisia – [Prehľad výsledkov jednotného trhu](#).

²⁴ [Akt o núdzovej situácii na vnútornom trhu a jeho odolnosti](#).

²⁵ [Prehľad výsledkov jednotného trhu „Pristup k službám a trhom so službami“](#).

²⁶ Je to spôsobené najmä prekážkami uvedenými v oddiele 1.1, ako sú regulované povolania a požiadavky na spoločnosti, ktoré smú poskytovať služby, rozdielne pracovné a daňové právne predpisy, zložité požiadavky na oznamovanie pri vysielaní pracovníkov a vykazovaní sociálneho zabezpečenia.

²⁷ [ECB, Eurostat](#), Rast produktivity práce EÚ v oblasti služieb je nižší ako vo výrobe (0,96 % oproti 1,55 % za obdobie 2010 – 2019). V hodinovom raste produktivity práce v oblasti služieb zaostáva EÚ aj za USA (rast o 3,8 % oproti 12,4 % za obdobie 2019 – 2024).

²⁸ ECSIP Consortium, *Study on the relation between industry and services in terms of productivity and value creation* (Štúdiá o vzťahu medzi priemyslom a službami z hľadiska produktivity a tvorby hodnoty).

²⁹ [30 rokov jednotného trhu – bilancia a perspektívy](#); [Business Europe, Examples of Single Market barriers for businesses - 2023](#) (Príklady prekážok jednotného trhu pre podniky, 2023).

³⁰ Stavebníctvo napríklad predstavuje 11 % HDP EÚ, no len 1 % obchodu so službami v rámci EÚ. Hodinová produktivita práce v stavebníctve dosahuje približne 35 EUR za hodinu, čo je o 30 % menej ako vo výrobe.

odlišnosťami nielen medzi členskými štátmi, ale aj v samotných členských štátoch, čo obmedzuje cezhraničné poskytovanie stavebných služieb. Ďalšími príkladmi sú obmedzenia týkajúce sa maloobchodných prevádzok a každodenných maloobchodných činností, ktoré pôsobia ako zásadné prekážky výkonnejšieho maloobchodného sektora s účinkami presahovania pozdĺž celého dodávateľského reťazca, ako aj medzi spotrebiteľmi.

Členské štáty obmedzujú prístup k viac ako 5 700 regulovaným povolaniam v EÚ³¹, čo predstavuje približne 22 % pracovnej sily³². Podiel pracovnej sily v regulovaných povolaniach sa v jednotlivých členských štátoch výrazne líši, a to od 14 % v Dánsku po 33 % v Nemecku³³. Reguláciou povolanií sa síce môžu chrániť ciele všeobecného záujmu, no na úkor toho, že sa domácim a iným občanom EÚ bráni vo vykonávaní týchto povolanií, pokiaľ nespĺňajú požiadavky vnútroštátneho práva. Ak sa pozrieme na okruh povolanií, ktoré spoločnosti bežne najímajú ako externých poskytovateľov služieb (ide napríklad o účtovníkov, architektov, stavebných inžinierov a právnikov), miera obmedzenia je veľmi premenlivá, keďže niektoré členské štáty neukladajú žiadne obmedzenia, zatiaľ čo iné veľmi zásadným spôsobom obmedzujú možnosť cudzích štátnych príslušníkov vykonávať dané povolanie³⁴.

Pokiaľ členský štát reguluje dané povolanie, od občanov z iných členských štátov sa vyžaduje, aby absolvovali postup, na základe ktorého sa uzná ich odborná kvalifikácia. Vďaka postupom zavedeným podľa smernice o uznávaní odborných kvalifikácií³⁵ sa viac ako 90 % z takmer 1 milióna žiadostí o uznanie vybavilo kladne³⁶. Občania, ktorí sa snažia o uznanie svojej odbornej kvalifikácie, sa však v praxi stretávajú s problémami³⁷. Pretrvávajúcou výzvou je aj pomalé a neefektívne uznávanie kvalifikácií štátnych príslušníkov tretích krajín, ktoré znemožňuje mobilitu, čo prispieva k nadmernej kvalifikácii a obmedzuje začlenenie na trh práce EÚ. Komisia pracuje na prípadných riešeniach, ktoré by systém uznávania odborných kvalifikácií urýchlili a zjednodušili.

Hoci vyhlásenia o vysielaní pracovníkov môžu byť opodstatnené z hľadiska ochrany práv pracovníkov, predstavujú významnú administratívnu prekážku dočasného cezhraničného poskytovania služieb. Komisia spolupracuje s orgánmi členských štátov v rámci pracovnej skupiny pre presadzovanie jednotného trhu s cieľom zabezpečiť odôvodnené a primerané oznamovacie povinnosti. Komisia okrem toho predložila návrh nariadenia, ktorým sa má zriadiť spoločný dobrovoľný digitálny portál na zjednodušenie podávania vyhlásení o vysielaní pracovníkov, ktorý má byť prepojený s informačným systémom o vnútornom trhu (IMI)³⁸. Spoločnosti by mohli vďaka tomu podávať vyhlásenia o vyslaní na jednom mieste v prípade všetkých krajín EÚ, ktoré využívajú verejné rozhranie, znížila by sa aj administratívna záťaž spoločností a vnútroštátnych orgánov a zároveň by sa chránili práva pracovníkov.

Sektor poštových služieb čelí výzvam, ktoré sú spôsobené štrukturálnym poklesom

³¹ [Databáza regulovaných povolanií.](#)

³² [Measuring Prevalence and Labour Market Impacts of Occupational Regulation in the EU](#) (Meranie výskytu regulácie povolanií v EÚ a jej účinkov na pracovnom trhu).

³³ Tamže.

³⁴ Európska komisia, [Prehľad výsledkov jednotného trhu](#), *Barriers to accessing professional services markets* (Prekážky prístupu na trh odborných služieb); Databáza ukazovateľov obmedzenia EÚ (EURI).

³⁵ [Smernica o uznávaní odborných kvalifikácií.](#)

³⁶ [Databáza regulovaných povolanií.](#)

³⁷ Hoci sa v konkrétnych povolaniach a odvetviach uplatňujú postupy automatického uznávania založené na harmonizovaných minimálnych požiadavkách na odbornú prípravu alebo na odbornej praxi, ich rozsah je v praxi príliš obmedzený a postupy sú príliš často zložité a pomalé.

³⁸ [Návrh Komisie](#) z 13. novembra 2024 o vytvorení jednotného portálu pre vyhlásenia o vyslaní pracovníkov.

listových zásielok a rastúcimi jednotkovými nákladmi, čo vytvára tlak na náklady univerzálnej služby. Sektor poštových služieb má pre hospodárstvo i jednotný trh zásadný význam, keďže k HDP EÚ prispieva vo výške 0,8 % a zamestnáva 1,65 milióna ľudí. Noví účastníci trhu, najmä giganti v oblasti elektronického obchodu, narúšajú hospodársku súťaž v oblasti doručovania balíkov. Podľa nedávnej štúdie³⁹ čelí tento sektor výzvam, ako je rastúca regulačná fragmentácia a rozdielne úrovne kvality.

1.4 Cezhraničný pohyb tovaru na jednotnom trhu

Nový legislatívny rámec zlepšil konzistentnosť právnych predpisov EÚ o výrobkoch, ale čelí výzvam. Pokiaľ ide o výrobky, ako sú batérie, stroje a osobné ochranné prostriedky⁴⁰, nový legislatívny rámec podporuje približne 80 % priemyselnej výroby a 74 % výroby v rámci EÚ. V hodnotení nového legislatívneho rámca uskutočnenom v roku 2022 sa však zistili naliehavé problémy vrátane potenciálneho zahraničného vplyvu, nezákonných postupov a nedostatkov pri riešení otázky digitalizácie a obehového hospodárstva. Riešenie týchto výziev má kľúčový význam z hľadiska zabezpečenia koherentnosti a zníženia nákladov pre hospodárske subjekty a orgány.

Pokiaľ výrobky nespĺňajú požiadavky na zdravie, bezpečnosť a udržateľnosť, voľný pohyb tovaru je ohrozený. Rámec EÚ pre dohľad nad trhom je zameraný na boj proti tomuto problému a týka sa všetkých nepotravinových výrobkov, na ktoré sa vzťahujú harmonizačné právne predpisy. Tieto výrobky predstavujú približne dve tretiny obchodu s tovarom v rámci EÚ. Komisia podporuje a koordinuje činnosti vnútroštátnych orgánov, ktoré kontrolujú súlad výrobkov uvádzaných na trh EÚ, a financuje 36 prebiehajúcich spoločných opatrení na presadzovanie práva v rôznych odvetviach výrobkov, na ktoré sa vzťahujú harmonizačné právne predpisy Únie. V roku 2024 orgány presadzovania práva zaregistrovali viac ako 36 916 vyšetrovaní v súvislosti s nepotravinovými výrobkami a vo viac ako 23 389 prípadoch prijali opatrenia na ochranu spotrebiteľov a na zabezpečenie rovnakých podmienok pre podniky.

Nové trendy v medzinárodnom elektronickom obchode, ako aj zmeny v konfigurácii dodávateľského reťazca vyvíjajú tlak na colné kontroly, dohľad nad trhom a orgány na ochranu spotrebiteľa. Počet balíkov, ktoré sa do EÚ doviezli vďaka elektronickému obchodu, sa zvýšil z 1,1 miliardy v roku 2022 na 2,2 miliardy v roku 2023 a očakáva sa, že v roku 2024 dosiahne tento počet 4 miliardy. V roku 2023 bolo na hraniciach EÚ a na jednotnom trhu zadržaných približne 152 miliónov falšovaných predmetov, čo je výrazný nárast oproti 86 miliónom v roku 2022⁴¹. V záujme riešenia problému nevyhovujúceho tovaru, ktorý sa na jednotný trh môže dostať okrem iného aj prostredníctvom online predaja, sa podnikli významné kroky. Patrí medzi ne vykonávanie nariadenia o dohľade nad trhom⁴² podporované sieťou EÚ pre súlad výrobkov, prijatie nariadenia o všeobecnej bezpečnosti výrobkov⁴³ s cieľom posilniť pravidlá bezpečnosti výrobkov a predloženie návrhov na reformu colnej únie EÚ s cieľom účinnejšie kontrolovať dovoz výrobkov. Komisia okrem toho podniká opatrenia na základe aktu o digitálnych službách.

Územné obmedzenia ponuky v maloobchode a veľkoobchode spôsobujú fragmentáciu jednotného trhu, obmedzujú spotrebiteľský výber a prispievajú k výrazným cenovým

³⁹ [Vnútrošný trh, priemysel, podnikanie a MSP – Poštové služby.](#)

⁴⁰ Batérie: [nariadenie \(EÚ\) 2023/1542](#); stroje: [nariadenie \(EÚ\) 2023/1230](#); osobné ochranné prostriedky: [nariadenie \(EÚ\) 2016/425](#).

⁴¹ To predstavuje osobitné výzvy z hľadiska bezpečnosti výrobkov a dohľadu nad trhom, keďže približne 3/4 identifikovaných nebezpečných výrobkov v EÚ pochádzajú z krajín mimo EÚ a nie všetky spotrebiteľské výrobky podliehajú požiadavke, že musia mať zodpovednú osobu v EÚ, na ktorú sa možno obrátiť v prípade potreby prijatia nápravných opatrení. To má negatívny vplyv na rovnaké podmienky v EÚ.

⁴² [Nariadenie \(EÚ\) 2019/1020](#).

⁴³ [Nariadenie \(EÚ\) 2023/988](#).

rozdielom v rámci EÚ⁴⁴. Tieto obmedzenia kladú veľkí značkoví výrobcovia, aby maloobchodníkom čo najviac sťažili, resp. znemožnili nákup výrobkov v jednom členskom štáte a ich ďalší predaj v inom členskom štáte. Hoci je právo hospodárskej súťaže účinným nástrojom na sankcionovanie takýchto praktík⁴⁵, mnohé z nich nepatria do jeho rozsahu pôsobnosti⁴⁶. V snahe nájsť riešenia na tento problém Komisia pristúpila k zisťovaniu faktov spolu s členskými štátmi v rámci skupiny SMET a bude iniciovať dialóg so zainteresovanými stranami z príslušných odvetví (maloobchodníkmi a veľkoobchodníkmi, výrobcami, spotrebiteľmi).

Harmonizované technické normy podporujú voľný pohyb tovaru tým, že zabezpečujú, aby výrobky spĺňali požiadavky na bezpečnosť, kvalitu a výkonnosť vo všetkých členských štátoch. Označením CE sa označujú výrobky, ktoré sú v súlade s harmonizovanými právnymi predpismi EÚ o výrobkoch, vďaka čomu sa môžu predávať v celej Európe. Pomocou noriem sa znižujú prekážky obchodu, zabezpečuje sa interoperabilita výrobkov a zvyšuje sa konkurencieschopnosť európskych podnikov. Normalizačnému rámcu niekedy chýba rýchlosť a pružnosť, najmä pokiaľ ide o nové hodnotové reťazce spojené so zelenou a digitálnou transformáciou. Je mimoriadne dôležité, aby sa podporovala rýchla tvorba noriem, ako aj účasť priemyslu EÚ na činnosti vyvíjanej v súvislosti so žiadosťami o normalizáciu v oblastiach, ktoré majú kľúčový význam z hľadiska konkurencieschopnosti EÚ. Takéto prioritné oblasti sa stanovujú každoročne prostredníctvom ročného pracovného programu Únie pre európsku normalizáciu⁴⁷. Komisia v súčasnosti posudzuje právny rámec pre európsku normalizáciu s cieľom určiť ďalšie opatrenia.

Hodnotenie nariadenia o označovaní textílií poukazuje na pribúdanie požiadaviek na označovanie. Zvyšuje sa tým zložitosť informácií poskytovaných zákazníkom, ako aj fragmentácia jednotného trhu. V hodnotení sa okrem toho dospelo k záveru⁴⁸, že existujúci regulačný rámec na európskej úrovni nepokrýva informácie súvisiace s recykláciou ani nefyzické etikety, t. j. digitálne označovanie.

1.5 Regulačné zaťaženie na jednotnom trhu

Podniky vnímajú regulačné zaťaženie v Európe ako príliš veľké, pričom 32 % spoločností v EÚ označilo právne predpisy za „veľkú prekážku“ svojej investičnej činnosti. Ďalších 34 % spoločností v EÚ považuje reguláciu za malú prekážku, čo znamená, že celkovo dve tretiny spoločností sa domnievajú, že im prílišná regulácia bráni v investovaní⁴⁹. Na porovnanie treba uviesť, že v USA označuje „obchodné právne predpisy“ za hlavnú prekážku investícií len 21 % spoločností. V porovnaní s minulým rokom bolo vnímanie zaťaženia vládnu reguláciou podnikmi EÚ vo všeobecnosti stabilné, pričom došlo k miernemu zlepšeniu z 3,4 v roku 2019 na 3,9 v roku 2023, no stále sa vníma ako príliš zaťažujúce (pozri KPI 4)⁵⁰.

41 % spoločností považuje zvýšené regulačné zaťaženie za hlavný rizikový faktor, ktorý má

⁴⁴ Z nezávislej štúdie vypracovanej pre Európsku komisiu v roku 2020 vyplynulo, že ak by sa územné obmedzenia ponuky odstránili, spotrebiteľia by pri nákupe určitých výrobkov mohli podľa odhadov ušetriť až 14,1 miliardy EUR ročne.

⁴⁵ Komisia 23. mája 2024 uložila spoločnosti Mondelez pokutu vo výške 337,5 milióna EUR za to, že bránila cezhraničnému obchodu s čokoládou, sušienkami a kávovými výrobkami. Komisia predtým uložila spoločnosti AB InBev v roku 2019 pokutu vo výške 200 miliónov EUR za obmedzenie cezhraničného predaja piva.

⁴⁶ Právo Únie v oblasti hospodárskej súťaže sa uplatňuje len vtedy, ak sú územné obmedzenia ponuky súčasťou protisúťažných dohôd alebo ich jednostranne uplatňuje dominantný hospodársky subjekt.

⁴⁷ [Ročný pracovný program Únie pre európsku normalizáciu na rok 2024.](#)

⁴⁸ [Preskúmanie nariadenia \(EÚ\) 1007/2011.](#) Napr. „Okrem toho sa čoraz zložitejším a rýchlejšim spôsobom vyvíjajú nové vlákna a rýchlo sa stávajú dostupnými nové recyklačné technológie, čo si vyžaduje lepšiu identifikáciu vlákien“, „technológie digitálneho označovania sú v súčasnosti ľahko a cenovo dostupné“.

⁴⁹ EIB, [Prekážky investícií v EÚ.](#)

⁵⁰ Na stupnici od 1 do 7, kde 1 = mimoriadne zložité a 7 = mimoriadne ľahké.

negatívny vplyv na atraktivnosť EÚ ako miesta pre priame zahraničné investície (PZI)⁵¹. Tým sa môže čiastočne vysvetliť výrazný pokles podielu EÚ na ročných celosvetových tokoch PZI z 36 % (2019) na 4 % (2023)⁵². Regulačné zaťaženie je obzvlášť zaťažujúce pre MSP. 28 % MSP v EÚ uvádza, že viac ako 10 % svojich zamestnancov zamestnáva na účely vyhodnocovania a dodržiavania regulačných požiadaviek a noriem⁵³. Napríklad povoloacie postupy pre nové alebo modernizované výrobné zariadenia môžu byť časovo náročné, nákladné a môžu si vyžadovať interakciu s početnými orgánmi verejnej správy. K ďalším oblastiam, na ktoré spoločnosti opakovane upozorňovali ako na obzvlášť zaťažujúce, patrí vysielanie pracovníkov, vykazovanie informácií o udržateľnosti podnikov a právne predpisy o chemických látkach.

1.6 Digitálne nástroje v službách jednotného trhu

Hospodárske subjekty sa sťažujú na problémy s prístupom k informáciám a s vybavovaním administratívnych formalít online. Z nedávnych prieskumov vyplynulo⁵⁴, že medzi hlavné problémy patrí neľahký prístup k informáciám o pravidlách a požiadavkách a príliš zložité administratívne postupy. Na riešenie tejto otázky by sa mohli využiť digitálne nástroje, ktoré môžu uľahčiť prístup a znížiť administratívnu záťaž. Napríklad jednotná digitálna brána je iniciatíva EÚ na podporu elektronickej verejnej správy, ktorá už slúži ako jednotné kontaktné miesto pre podniky a občanov, ktorí chcú pracovať, študovať alebo podnikáť v inej krajine EÚ. Jej rozsah pôsobnosti sa postupne rozšíril tak, aby zahŕňala ďalšie oblasti a legislatívne iniciatívy⁵⁵. Ešte stále je však potrebné dosiahnuť významný pokrok, najmä pokiaľ ide o sprístupnenie postupov cezhraničným používateľom.

Fragmentovaná spolupráca medzi orgánmi členských štátov a Európskou komisiou môže ohroziť účinné vykonávanie práva EÚ. Informačný systém o vnútornom trhu (IMI) zohráva dôležitú úlohu pri uľahčovaní spolupráce a rýchlej výmeny medzi viac ako 12 000 orgánmi verejnej správy v celej Európe. Minulý rok sa do IMI začlenila databáza regulovaných povolání. Ďalšie použitia IMI, ako napríklad navrhované zriadenie jednotného digitálneho portálu pre vyhlásenia o vysielaní pracovníkov, by mohli ešte viac znížiť administratívnu záťaž.

Nekonzistentné prijímanie elektronickej fakturácie ešte viac komplikuje administratívne postupy pre podniky, najmä v postupoch verejného obstarávania. V smernici o elektronickej fakturácii vo verejnom obstarávaní⁵⁶ sa vyžaduje, aby všetci verejní obstarávatelia v Európe prijímali a spracúvali elektronické faktúry v súlade s normou. Percentuálny podiel európskych podnikov odosielajúcich elektronické faktúry sa zvýšil z 10,3 % v roku 2013 na 32,2 % v roku 2020.

Nedostatočná ucelenosť a dostupnosť informácií o životnom cykle výrobkov bráni transparentnosti a úsiliu o udržateľnosť. Digitálny pas výrobku (DPP) zavedený podľa nariadenia o ekodizajne udržateľných výrobkov, ktoré je účinné od júla 2024, bude po svojom vytvorení a uvedení do praxe poskytovať ucelené informácie o životnom cykle výrobku

⁵¹ Ernst & Young, [Europe Attractiveness Survey 2024](#) (Prieskum atraktivnosti Európy).

⁵² [Európska komisia – Prehľad výsledkov jednotného trhu](#); UNCTAD.

⁵³ Európska investičná banka, [EIB Investment Survey 2024](#) (Prieskum EIB v oblasti investícií z roku 2024).

⁵⁴ Pozri napríklad prieskum jednotného trhu vykonaný združením Eurochambres v roku 2024, [Overcoming obstacles, developing solutions](#).

⁵⁵ Rozsah pôsobnosti bol nedávno rozšírený tak, aby zahŕňal nariadenie o európskej správe údajov, nariadenie o krátkodobom prenájme ubytovania, akt o emisne neutrálnom priemysle a akt o kritických surovinách. V súčasnosti sa prerokúvajú návrhy na zahrnutie smernice o rámci európskych cezhraničných združení, smernice o vodičských preukazoch a smernice o zdôvodňovaní a oznamovaní výslovného tvrdenia týkajúceho sa životného prostredia.

⁵⁶ [Smernica 2014/55/EÚ](#).

vrátane dokumentácie o súlade, bezpečnostných pokynov a pokynov k zneškodneniu výrobku.

A napokon, vďaka interoperabilite verejného sektora môžu orgány verejnej správy spolupracovať a poskytovať verejné služby cezhranične, ako aj naprieč sektorovými a organizačnými hranicami. Podniky môžu vďaka cezhraničnej interoperabilite ušetriť 5,7 až 19,2 miliardy EUR⁵⁷ ročne.

1.7 MSP

MSP v EÚ (99,8 % podnikov) sú pilierom hospodárskej štruktúry EÚ, no napriek tomu musia aj naďalej fungovať v hospodárskom prostredí, ktoré je pre ne náročné. Ako vyplýva z preskúmania výkonnosti MSP, ktoré vyhotovilo GR GROW v roku 2024, pridaná hodnota MSP v reálnom vyjadrení klesla v roku 2023 o 1,6 % a v roku 2024 sa odhaduje ďalší pokles o 1,0 %. V porovnaní s veľkými spoločnosťami sa produktivita MSP uberala opačným smerom: v roku 2008 bolo približne 68 % MSP rovnako produktívnych ako veľké podniky, ale v roku 2024 tento podiel klesol na 60 %⁵⁸.

MSP zostávajú hybnou silou rastu a inovácií v Európe. Väčšinu rozširujúcich sa podnikov v EÚ, ktoré sa vyznačujú rýchlym rastom a vysokou produktivitou, tvoria MSP⁵⁹. Mikropodniky s menej ako 10 zamestnancami vytvorili za posledné tri roky takmer 4 milióny pracovných miest a rast počtu pracovných miest v MSP v roku 2023 bol v 11 zo 14 priemyselných ekosystémov rýchlejší ako rast vo veľkých podnikoch⁶⁰.

MSP musia čeliť štyrom hlavným výzvam: regulačné prekážky alebo administratívna záťaž, oneskorenia platieb, prístup k financovaniu a zručnosti⁶¹. 35 % MSP považuje zložité administratívne alebo právne postupy za kľúčovú prekážku vykonávania opatrení zameraných na efektívne využívanie zdrojov⁶², zatiaľ čo prístup k zručnostiam považuje za najväčší problém 29 % MSP⁶³. Navyše sa v Európe naďalej zhoršuje aj situácia v oblasti platieb: skutočné platobné lehoty v prípade transakcií medzi podnikmi (B2B) stúpili z 52 dní v roku 2022 na 62 dní v roku 2024. Nedostatočná dynamika v segmente MSP je výsledkom pomalšieho celkového rastu hospodárstva, ale aj signálom, že ich rozširovanie sa stalo náročnejším a že by sa mali viac využívať úspory z rozsahu, ktoré ponúka jednotný trh.

1.8 Možné rozšírenie a integrácia kandidátskych krajín do jednotného trhu

Hospodárska integrácia kandidátskych krajín do jednotného trhu EÚ je kľúčovou prioritou Komisie⁶⁴. Uľahčuje obchodné a investičné toky a v konečnom dôsledku stimuluje hospodársky rast v EÚ aj v kandidátskych krajinách. Komisia naďalej podporuje túto integráciu tak, že monitoruje pokrok, ktorí kandidátske krajiny dosiahli pri zosúladzovaní svojich právnych predpisov s právnymi predpismi EÚ, a že im pomáha s ich politickými a hospodárskymi reformami. Očakáva sa, že integrácia ďalších hospodárstiev do jednotného

⁵⁷ [Posúdenie vplyvu týkajúce sa aktu o interoperabilnej Európe.](#)

⁵⁸ [Preskúmanie výkonnosti MSP.](#)

⁵⁹ [OECD, Helping SMEs scale up](#) (Pomoc MSP pri rozširovaní).

⁶⁰ Európska komisia, [Preskúmanie výkonnosti MSP v roku 2024.](#)

⁶¹ Za svoje najnaliehavejšie problémy považovali MSP nasledujúce problémy (prieskum ich umožňoval uviesť niekoľko): regulačné prekážky alebo administratívna záťaž (55 %), oneskorenia platieb (35 %), nedostatočná likvidita a prístup k financovaniu (21 %) a zručnosti vrátane riadiacich zručností (17 %). Zdroj: Eurobarometer 486, Balík pomoci pre MSP.

⁶² Rýchly prieskum Eurobarometra č. 549 o MSP, efektívnom využívaní zdrojov a ekologických trhoch.

⁶³ Prieskum o prístupe podnikov k financovaniu, 2023, (SAFE).

⁶⁴ Európska komisia, [Preskúvanie reforiem a politík pred rozšírením.](#)

trhu pozitívne ovplyvní kľúčové odvetvia, ako sú suroviny, stroje a cestovný ruch.

Iniciatívy na posilnenie väzieb s Ukrajinou a Moldavskom zahŕňajú regulačnú integráciu vybraných priemyselných odvetví. Úloha EÚ ako kľúčového obchodného partnera oboch krajín od roku 2022 stabilne rastie a momentálne na EÚ pripadá viac ako 50 % ich celkového obchodu. S Ukrajinou sa každoročne organizuje dialóg o priemyselnej spolupráci; v marci 2024 ukrajinská vláda predstavila Plán pre Ukrajinu⁶⁵, čo je zoznam reforiem a investícií, ktoré by krajinu priblížili k EÚ a jednotnému trhu. Komisia pomocou prípadných dohôd o posudzovaní zhody a uznávaní priemyselných výrobkov posilňuje administratívne kapacity kandidátskych krajín v snahe pomôcť im s vykonávaním právnych predpisov EÚ o priemyselnom tovare. Cieľom je zabezpečiť postupnú integráciu kandidátskych krajín do jednotného trhu EÚ a hospodárskych hodnotových reťazcov.

Podpora hospodárskeho rozvoja v susedstve EÚ môže byť prínosom aj pre samotnú EÚ, keďže ponúka obchodné príležitosti. Plán rastu pre západný Balkán⁶⁶ ponúka postupnú integráciu tovaru a služieb do jednotného trhu EÚ a hlbšie prepojenia s dodávateľskými reťazcami EÚ. Vytvorenie spoločného regionálneho trhu pre západný Balkán v súlade s pravidlami EÚ by mohlo viesť k zdvojnásobeniu veľkosti hospodárstiev v regióne v nasledujúcom desaťročí.

⁶⁵ Rada Európskej únie, [Plán pre Ukrajinu](#).

⁶⁶ Európska komisia, [Plán rastu pre západný Balkán](#), prijatý 8. novembra 2023.

ODDIEL 2 – Odstránenie rozdielu v inováciách

2.1 Výskum a inovácie

KPI	Čo sa ním meria	Cieľ	Najnovšia hodnota za EÚ
KPI 5: Výdavky na výskum a vývoj	Celkové súkromné a verejné výdavky na výskum a vývoj ako podiel na HDP.	> 3 % do roku 2030	2,22 % (2023) 2,21 % (2022)
KPI 6: Patentové prihlášky	Počet patentových prihlášok na milión obyvateľov		152,8 (2023) 151,8 (2022)
KPI 7: Investície do rizikového kapitálu	Investície do rizikového kapitálu (ako podiel na HDP)		0,05 % (2023) 0,09 % (2022)

Výdavky na výskum a vývoj a tvorba duševného vlastníctva sú dôležitými ukazovateľmi inovačnej kapacity hospodárstva EÚ. V dnešnej znalostnej ekonomike je duševné vlastníctvo kľúčom k obchodnému úspechu a je signálom inovatívnosti podnikov. V prípade začínajúcich podnikov, ktoré majú registrované patenty alebo ochranné známky, je desaťkrát vyššia pravdepodobnosť, že získajú rizikový kapitál v počiatočnej fáze. S právami duševného vlastníctva sa spája aj o 200 % vyššia pravdepodobnosť úspešného vystúpenia⁶⁷. Nehmotný majetok navyše tvorí 90 % trhovej hodnoty spoločností zaradených do indexu S&P 500⁶⁸.

Výdavky na výskum a vývoj rástli v posledných rokoch len veľmi pomaly a v roku 2023 dosiahli úroveň 2,2 % HDP v porovnaní s úrovňou 2,1 % HDP v roku 2015⁶⁹. Táto hodnota zostáva pod cieľovou úrovňou EÚ, ktorá chce na výskum a vývoj vynaložiť 3 % HDP. Výdavky EÚ na výskum a vývoj sú naďalej nižšie aj v porovnaní s partnerskými krajinami, pričom EÚ zaostáva za Južnou Kóreou (5,2 %), USA (3,6 %), Japonskom (3,4 %) aj Čínou (2,6 %) (KPI 5).

Podiel Európy na celosvetových patentových prihláškach klesol v rokoch 2000 až 2021 z 30 % na 17 %, hoci v absolútnom vyjadrení zostal stabilný⁷¹ (KPI 6). Spoločnosti z EÚ, a najmä MSP nevyužívajú dostatočne možnosť formálnej ochrany svojho duševného vlastníctva, ako sú patenty, ochranné známky a dizajny. Len 9 % MSP vlastní registrované duševné vlastníctvo v porovnaní s viac ako 55 % veľkých spoločností.

Hoci je technologická základňa EÚ diverzifikovanejšia ako v iných veľkých ekonomikách, v porovnaní so svojimi partnermi sa EÚ neúmerne špecializuje na menej zložité technológie. Poukazuje to na určitú pascu stredných technológií (tzv. mid-tech), ktorá bráni schopnosti EÚ vstúpiť do nových sektorov náročných na technológie a rásť v nich, čo oslabuje potenciál budúceho rastu. Ak sa pozrieme na 50 najväčších svetových investorov do výskumu a vývoja podľa sektorov v roku 2023, ktorí sú uvedení v porovnávacom prehľade o investíciách do priemyselného výskumu a vývoja z roku 2024, spoločnosti z EÚ mali vedúce postavenie v automobilovom priemysle (61 % podiel na celkovom objeme, USA 18 %, Čína 5 %, Japonsko 15 %), zatiaľ čo v iných sektoroch náročných na technológie investori z EÚ zaostávali: sektor zdravotníctva (EÚ 14 % vs. USA 51 %, Japonsko 4 %); hardvér IKT (EÚ 8 % vs. USA 55 %, Čína 15 %); softvér IKT (EÚ 4 % vs. USA

⁶⁷ Úrad Európskej únie pre duševné vlastníctvo, [Patents, trade marks and startup finance](#) (Patenty, ochranné známky a financovanie startupov).

⁶⁸ Sun, *Review of the Importance of Technology Company Valuation and Commonly Used Methods* (Preskúmanie významu oceňovania technologickej spoločnosti a spoločne používaných metód), zväzok 189, s. 30.

⁶⁹ Eurostat, [Výdavky na výskum a vývoj](#).

⁷⁰ Poznámka: Hodnoty poskytnuté globálnymi partnermi sú z roku 2021: Svetová banka, [Výdavky na výskum a vývoj \(% HDP\) | Údaje](#).

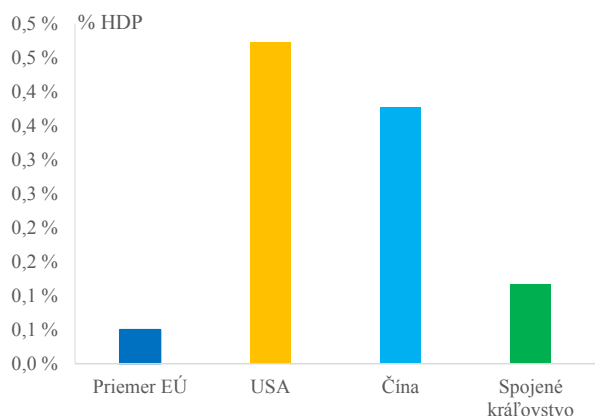
⁷¹ Európska komisia – GR pre výskum a inováciu, [Výsledky EÚ v oblasti vedy, výskumu a inovácií EÚ 2024](#), s. 83.

82 %, Čína 10 %, Japonsko 4 %) ⁷². Inovačné výstupy EÚ sa za posledných desať rokov mierne zlepšili (8 %), sú však stále nižšie ako inovačné výstupy USA, Spojeného kráľovstva a Japonska. Čína za rovnaké obdobie zaznamenala nárast o 28 % a svoj rozdiel rýchlo dobieha ⁷³.

Spoločnosti a univerzity čelia ťažkostiam pri počiatkoch zavádzaní a komercializácii svojich výskumných výsledkov. Komerčne sa využíva napríklad len približne jedna tretina patentovaných vynálezov zaregistrovaných európskymi univerzitami ⁷⁴. Vo všeobecnosti sa to pripisuje slabšej spolupráci medzi podnikmi a akademickou obcou, nejednotným pravidlám riadenia duševného vlastníctva a izolovaným akademickým kariéram bez dostatočných stimulov ku komercializácii a k podnikaniu. Z podnikateľskej perspektívy zas spoločnosti musia čeliť mnohým výzvam, keď sa snažia komercializovať svoje inovácie chránené duševným vlastníctvom, keďže prostredie správy duševného vlastníctva je napríklad fragmentované a chýba súkromný kapitál.

Rizikové kapitálové investície klesli z už aj tak nízkych úrovní: z 0,09 % HDP v roku 2022 na 0,05 % HDP v roku 2023 (pozri KPI 7 a obrázok 3). Mnohé inovatívne, rýchlo rastúce spoločnosti sú závislé od rizikového kapitálu vo forme rizikových investícií, ktorý potrebujú na svoju expanziu. Stále sa odhaduje, že trh EÚ s rizikovým kapitálom (meraný ako podiel rizikových kapitálových investícií na HDP) je desaťkrát menší ako tento trh v USA a sedemkrát menší ako v Číne. Mnohé vysoko inovatívne európske spoločnosti sú preto limitované obmedzeným prístupom ku kapitálu, čo často vedie k tomu, že hľadajú financovanie v zahraničí alebo sa dokonca presťahujú do prostredia s priaznivejším financovaním, ako sú USA. Vo vyspelých výrobných odvetviach sa napríklad v rokoch 2017 až 2023 takmer 90 % hodnoty rizikového kapitálu investovalo do amerických alebo čínskych spoločností (47 %, resp. 39 %), zatiaľ čo len 4 % rizikového kapitálu získaného v tomto odvetví v celosvetovom meradle smerovali do spoločností so sídlom v EÚ ⁷⁵.

Obrázok 3: Investície do rizikového kapitálu ako podiel na HDP v roku 2023



Zdroje: Invest Europe; Eurostat; OECD; Statista

Z rozpočtu EÚ sa financuje celý rad programov, ktoré fungujú ako dôležité páky verejných a súkromných investícií, ako aj výskumného úsilia. Napríklad z programu InvestEU sa už uvoľnili investície vo výške 218 miliárd EUR na podporu inovatívnejšej a konkurencieschopnejšej EÚ. Z programu Horizont Európa sa na výskum a inovácie poskytnú v rokoch 2021 – 2027 finančné prostriedky vo výške 93,5 miliardy EUR a z Inovačného fondu sa financujú inovačné nízkouhlíkové technológie (pozri oddiel 3.2). Hoci sú v rozpočte EÚ k dispozícii rozsiahle možnosti financovania, výdavky EÚ sú rozptýlené do príliš veľkého počtu

programov, čím sa zvyšuje zložitosť a nepružnosť, a to bráni dosiahnutiu sily pomocou veľkého objemu, ktorá je cieľom združovania zdrojov na financovanie dôležitých projektov na úrovni EÚ ⁷⁶.

⁷² Európska komisia – GR pre výskum a inováciu a JRC, [The EU Industrial R&D Investment Scoreboard](#) (Prehľad investícií do priemyselného výskumu a vývoja EÚ).

⁷³ Európska komisia, Sledovanie inovačnej výkonnosti krajiny: [Ukazovateľ inovačných výstupov 2023](#).

⁷⁴ Bývalý predseda vlády Draghi, [The future of European competitiveness – A competitiveness strategy for Europe](#), časť B, s. 244.

⁷⁵ [European Commission, Strategic Insights into the EU's Advanced Manufacturing Industry, Report \(2024\)](#) (Európska komisia, Strategické poznatky o vyspelom výrobnom priemysle EÚ, správa, 2024).

⁷⁶ Bývalý predseda vlády Draghi, [The future of European competitiveness – A competitiveness strategy for Europe](#).

Platforma strategických technológií pre Európu (STEP) bola zriadená v roku 2024 s cieľom riadiť financovanie prioritných projektov, technológií a sektorov EÚ. Stimuluje investície a zvyšuje pomoc na vývoj a výrobu inovačných a strategických technológií v Európe. Platforma STEP mobilizuje finančné prostriedky na 11 programov EÚ v oblasti digitálnych technológií a špičkových technologických inovácií, čistých technológií efektívne využívajúcich zdroje a biotechnológií a riadi ich financovanie. Komisia už v rámci platformy STEP uverejnila približne 30 výziev na predkladanie návrhov v celkovej výške viac ako 8,5 miliardy EUR a členské štáty presmerovali na projekty platformy STEP viac ako 6 miliárd EUR.

2.2 Digitalizácia

KPI	Čo sa ním meria	Cieľ	Najnovšia hodnota za EÚ
KPI 8: Digitálna intenzita MSP ⁷⁷	Podiel podnikov z EÚ aspoň so základnou úrovňou digitálnej intenzity. To znamená používanie aspoň štyroch z dvanástich vybraných digitálnych technológií (napríklad používanie technológie umelej inteligencie; uskutočňovanie predaja formou elektronického obchodu, ktorý predstavuje aspoň 1 % celkového obratu, atď.), ako sa vymedzuje v politickom programe Digitálne desaťročie.	90 % do roku 2030	57,7 % (2023) 54,8 % (2021)
KPI 9: Zavádzanie digitálnych technológií spoločnosťami	Podiel európskych podnikov, ktoré využívajú služby cloud computingu, analýzu dát a/alebo umelú inteligenciu. Cieľ stanovený v politickom programe Digitálne desaťročie.	75 % do roku 2030	Služby cloud computingu: 38,9 % (2023) 34,0 % (2021) Analýza dát: 33,2 % (2023) Veľké dáta: 14,2 % (2020) ⁷⁸ Umelá inteligencia: 8,0 % (2023) 7,6 % (2021)

V digitálnych oblastiach EÚ zaostáva za svojimi konkurentmi. EÚ je napríklad domovom len pre 263 jednorozčtov v porovnaní s USA, kde ich je 1 539, a Čínou, kde ich je 387. EÚ je aj naďalej konkurencieschopná v oblastiach, ako je vyspelá výroba a mobilné sieťové zariadenia, no nedokázala držať krok s celkovým tempom globálnych konkurentov v hardvérových a softvérových segmentoch odvetvia informačných a komunikačných technológií (IKT). Zatiaľ čo podiel EÚ na celosvetovom trhu s IKT sa za posledné desaťročie znížil o polovicu (na 10,8 %), podiel USA sa zvýšil o tretinu (na 38 %) ⁷⁹. Okrem toho sa vedomostná základňa EÚ pre vývoj digitálnych technológií zväčša nachádza mimo Únie, pričom sa v takmer 70 % prihlášok digitálnych patentov používajú citácie patentov z krajín mimo EÚ ⁸⁰.

Digitálna intenzita MSP a zavádzanie digitálnych technológií spoločnosťami sa zatiaľ nezvyšuje dostatočne rýchlo. V roku 2023 malo 57,7 % MSP v EÚ aspoň základnú úroveň digitálnej intenzity, čo v porovnaní s obdobím pred dvoma rokmi síce predstavuje nárast, no nie dostatočne rýchly na to, aby sa udržalo tempo na dosiahnutie cieľa 90 % základnej digitálnej intenzity do roku 2030 (KPI 8). Zvýšil sa aj podiel spoločností EÚ s viac ako

⁷⁷ Európska komisia, [Správy o stave digitálneho desaťročia](#).

⁷⁸ Vzhľadom na zmenu definície nie je možné úplné porovnanie časti KPI 16, ktorou sa v roku 2023 merala analýza údajov a v roku 2020 veľké dáta.

⁷⁹ Statista, [ICT global market share worldwide 2023](#) (Podiel na globálnom trhu s IKT podľa krajín za rok 2023).

⁸⁰ Európska komisia, GR JRC, [The geography of EU green and digital inventions and their knowledge sources](#) (Geografické rozloženie zelených a digitálnych vynálezov EÚ a ich vedomostné zdroje), 2023.

desiatimi zamestnancami, ktoré prijali kľúčové digitálne technológie, pričom 33,2 % spoločností využíva analýzu dát, 38,9 % využíva cloud a 8 % zaviedlo do svojej podnikateľskej činnosti umelú inteligenciu⁸¹, no ani tieto počty nezodpovedajú trajektórii potrebnej na dosiahnutie cieľa 75 % využívania do roku 2030 (KPI 9).

Zavádzanie vyspelej výroby, ako je aditívna výroba a robotika, do tradičných priemyselných odvetví je stále príliš pomalé. Hustota robotov v EÚ je 22 jednotiek na 1000 zamestnancov, čo je menej ako v USA (29) a výrazne menej ako v Južnej Kórei (101), Číne (47) a Japonsku (42)⁸².

Najprelomovejší a najsľubnejší technologický pokrok sa očakáva v oblasti umelej inteligencie, kde Európa v súčasnosti zaostáva. EÚ dodnes nedokázala využiť potenciál sily jednotného trhu, ktorý by mohol poskytnúť rozsiahly prístup k voľnému toku údajov a ponúknuť solídne vyhliadky na rozširovanie, ktoré sú predpokladom úspešného technologického priemyslu. Podniky začínajú vynakladať veľké investície do umelej inteligencie, pričom ich podstatná časť smeruje do amerických spoločností. Očakáva sa, že do roku 2030 hodnota sektora porastie viac ako desaťnásobne⁸³. EÚ sa snaží zlepšiť podmienky pre technologický rozvoj, a preto rozširuje svoju vysokovýkonnú výpočtovú infraštruktúru, v ktorej je svetovým lídrom, s cieľom vytvoriť tzv. továrne umelej inteligencie, ktoré budú slúžiť spoločnostiam ako jednotné kontaktné miesta na odbornú prípravu a vývoj modelov umelej inteligencie.

Rozsiahlejšie zavádzanie digitálnych technológií do výroby môže podstatne zvýšiť produktivitu v celom hospodárstve. Zavádzanie technológií je rovnako dôležité ako ich vývoj a tento cieľ je ľahšie dosiahnuteľný v porovnaní s oveľa väčším úsilím, ktoré budeme musieť vynaložiť na rýchle dobehnutie USA a Číny vo vývoji umelej inteligencie, keďže tieto krajiny sú už podstatne ďalej. Stimulovanie zavádzania pokročilých digitálnych technológií v priemysle, službách a vo verejnom sektore bude kľúčom k podpore celého hospodárstva.

2.3 Zručnosti a vzdelávanie

KPI	Čo sa ním meria	Cieľ	Najnovšia hodnota za EÚ
KPI 10: Miera zamestnanosti	Podiel zamestnaných osôb v produktívnom veku.	78 % do roku 2030	75,3 % (2023) 74,6 % (2022)
KPI 11: Účasť dospelých na vzdelávaní a odbornej príprave	Podiel dospelých populácie, ktorá sa aspoň raz ročne zúčastňuje na vzdelávaní a/alebo odbornej príprave.	60 % do roku 2030	39,5 % (2022) 37,4 % (2016)
KPI 12: Odborníci v oblasti IKT	Odborníci v oblasti IKT ako podiel na celkovej zamestnanosti	20 miliónov odborníkov v oblasti IKT, približne 10 % celkovej zamestnanosti	9,8 milióna, t. j. 4,8 % zamestnanosti (2023) 9,4 milióna, t. j. 4,6 % zamestnanosti (2022)
KPI 13: Hodnotenie PISA	Výsledky 15-ročných študentov v testoch PISA OECD. Vysoký počet bodov naznačuje lepšiu výkonnosť.		Matematika: 474 (2022) Matematika: 492 (2018) Čítanie: 475 (2022) Čítanie: 488 (2018)

⁸¹ Eurostat, [Digitalisation in Europe – 2024 edition](#), (Digitalizácia v Európe – vydanie z roku 2024).

⁸² International Federation of Robotics, [Global Robot Density in Factories Doubled in Seven Years](#) (Globálna hustota robotov v závodoch sa za sedem rokov zdvojnásobila).

⁸³ Výskumná služba Európskeho parlamentu, [AI investment: EU and global indicators](#) (Investície do umelej inteligencie: EÚ a globálne ukazovatele).

		Veda: 484 (2022)
		Veda: 488 (2018)

Zatiaľ čo miera zamestnanosti v EÚ neustále smeruje k cieľu 78 % do roku 2030⁸⁴ (KPI 10), vzdelávacie výstupy v oblasti sekundárneho vzdelávania zaostávajú. Miera zamestnanosti v EÚ v roku 2023 presiahla 75 %, čo je nárast oproti 72 % v roku 2018⁸⁵. Táto výkonnosť je vo všeobecnosti v súlade s výkonnosťou USA, ale pod úrovňou trendov sledovaných v Japonsku a Spojenom kráľovstve⁸⁶. Európa zároveň čelí problému s vybavovaním mladých ľudí základnými zručnosťami. Priemerné bodové hodnotenia PISA sledujúce výkonnosť 15-ročných študentov v matematike, čítaní a prírodných vedách klesli vo všetkých disciplínach, takže klesajúci trend zaznamenaný v predchádzajúcich prieskumoch pokračoval naďalej. Študenti EÚ dosahujú v porovnaní so svojimi rovesníkmi v Spojenom kráľovstve, USA, Japonsku a Číne slabšie výsledky⁸⁷ (KPI 13). Zvýšená miera účasti žien na trhu práce pomáha riešiť nedostatok zručností, ale rozdiel v zamestnanosti žien a mužov sa v posledných rokoch zmenšil len nepatrne.

Rýchlo sa meniaci charakter trhu práce spolu s demografickými zmenami poukazuje na to, že je potrebné vybaviť Európanov novými zručnosťami. 70 % podnikov však uvádza, že nedostatok správnych zručností im bráni v investíciách, a takmer štyri z piatich MSP uvádzajú, že majú ťažkosti s hľadaním pracovníkov so správnymi zručnosťami⁸⁸. Tento problém ešte znásobuje fakt, že počty európskeho obyvateľstva v produktívnom veku majú podľa predpovedí klesať v priemere približne o jeden milión ľudí ročne od dnešného dňa do roku 2050⁸⁹, pokiaľ nedôjde ku kompenzačným zmenám. Hoci je dopyt po zručnostiach v oblasti IKT vysoký a rastúci, odhaduje sa, že len 56 % obyvateľstva má základné alebo vyššie základné digitálne zručnosti⁹⁰, čo poukazuje na potrebu zvyšovania úrovne zručností a rekvalifikácie pracovnej sily. 45 % MSP uvádza, že nedostatok zručností im bráni v schopnosti prijímať alebo účinne využívať digitálne technológie⁹¹. V roku 2023 počet odborníkov na IKT dosiahol 10 miliónov, čo predstavuje 4,8 % celkovej zamestnanosti⁹², a smerujeme k vytýčenému cieľu, aby do roku 2030 špecialisti na IKT tvorili 10 % pracovnej sily (KPI 12). Napriek tomu sa na vzdelávaní alebo odbornej príprave zúčastňuje len 39,5 % dospelých populácie (KPI 11), čo poukazuje na potrebu podporovať celoživotné vzdelávanie. Európsky sociálny fond prispieva na rekvalifikáciu a zvyšovanie úrovne zručností pracovnej sily rozpočtom vo výške 142,7 miliardy EUR na obdobie 2021 – 2027. V reakcii na nedostatok zručností v kriticky dôležitých odvetviach, ako sú emisne neutrálne technológie, kybernetická bezpečnosť a stavebníctvo, sa v spolupráci s podnikateľskou komunitou založili na mieru šité priemyselné akadémie.

⁸⁴ Ide o cieľ stanovený v Akčnom pláne na realizáciu Európskeho piliera sociálnych práv.

⁸⁵ Eurostat, [Zamestnanosť a činnosť podľa pohlavia a veku – ročné údaje](#).

⁸⁶ OECD, [Miera účasti na trhu práce](#).

⁸⁷ OECD, [Výsledky PISA v roku 2022](#).

⁸⁸ Európska komisia, [Digitálne zručnosti a pracovné miesta](#).

⁸⁹ [Vývoj v oblasti zamestnanosti a sociálnych vecí v Európe 2023 – Úrad pre vydávanie publikácií EÚ](#).

⁹⁰ Eurostat, [Digitalisation in Europe 2024 edition](#).

⁹¹ [Európsky rok zručností – Nedostatok zručností, stratégie prijímania a udržania zamestnancov v malých a stredných podnikoch. Správa \(september 2023\) | Európska komisia \(europa.eu\)](#).

⁹² Eurostat, [Zamestnanosť odborníkov v oblasti IKT](#).

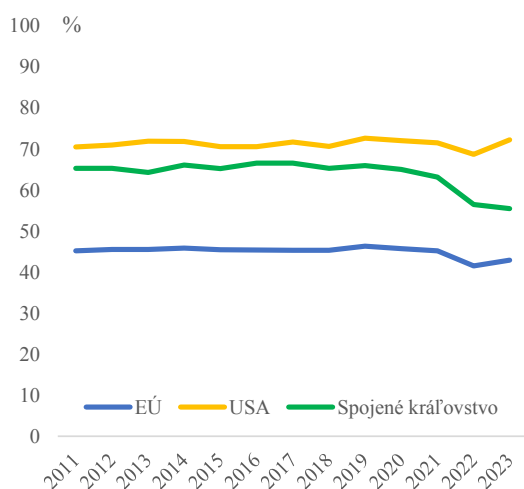
ODDIEL 3 – Dekarbonizácia priemyslu a investícií

3.1 Prístup k súkromnému kapitálu a investíciám

KPI	Čo sa ním meria	Najnovšia hodnota za EÚ
KPI 14: Súkromné investície	Súkromné investície (ako podiel na HDP)	18,5 % (2023) 19,3 % (2022)
KPI 15: Súkromné úspory investované do dlhopisov, akcií, investičných fondov a podobných nástrojov	Objemy úspor domácností v dlhopisoch, kótovaných akciách a investičných, poisťovacích a penzijných fondoch vo vzťahu k objemom držby hotovosti a bankových vkladov domácností. Poskytuje predstavu o podiele úspor, ktoré priamo prispievajú k investíciám do reálnej ekonomiky, čím sa spoločnostiam uľahčuje prístup k financovaniu.	43 % (2023) 42 % (2022)

Podniky potrebujú na zvládnutie zelenej a digitálnej transformácie rozsiahle investície. Vyžadujú si investície do výroby, prenosu a uskladňovania elektrickej energie, do elektrifikácie priemyselných procesov, energetickej efektívnosti, výpočtovej kapacity, automatizácie a mnohých ďalších oblastí. Podobne si vyžadujú investície do polovodičového priemyslu a do ťažby, spracovania a recyklácie mnohých kritických surovín.

Obrázok 4: Úspory domácností investované do dlhopisov, akcií, investičných fondov a podobných nástrojov.



Poznámka: Objemy úspor domácností v podnikových dlhopisoch kótovaných akciách a investičných, poisťovacích a penzijných fondoch vo vzťahu k objemom držby hotovosti a bankových vkladov domácností.

Zdroj: Európska komisia, GR FISMA

Súkromné investície, ktoré sa pohybujú približne na úrovni 19 % HDP, sú v posledných rokoch vo všeobecnosti stabilné (KPI 14). Celkové úrovne sú mierne vyššie ako úrovne v USA a výrazne vyššie ako v Spojenom kráľovstve⁹³. Osobitná analýza vývoja rizikového kapitálu a súvisiaceho KPI bola opísaná v oddiele 2.

Priamo sa do spoločností a rizikovejších foriem investícií investuje oveľa menší podiel súkromných úspor EÚ v porovnaní s inými vyspelými ekonomikami. Produktívne investície sú nízke a súkromné úspory sú vysoké⁹⁴. Podiel úspor, ktorý domácnosti v EÚ investujú do podnikových dlhopisov, kótovaných akcií, investičných fondov a podobných nástrojov, je relatívne nízky, pričom zodpovedá 43 % úrovni úspor na tradičných bankových účtoch (KPI 15)⁹⁵. Zodpovedajúca úroveň v Spojenom kráľovstve je 55 % a v USA 72 % (pozri

⁹³ Európska komisia, databáza AMECO.

⁹⁴ Produktívne investície sú tu definované ako tvorba hrubého fixného kapitálu mínus investície do obytných nehnuteľností.

⁹⁵ Poznámka: Časť týchto úspor prispeje k investičnej činnosti podnikov prostredníctvom portfóliovej alokácie vykonávanej bankami a inými finančnými sprostredkovateľmi.

obrázok 4)⁹⁶. Vysoké miery účasti na finančných trhoch pomáhajú spoločnostiam diverzifikovať ich financovanie. Silné kapitálové trhy zohrávajú dôležitú úlohu z hľadiska uľahčovania prístupu spoločností k financovaniu, ako aj z hľadiska uvoľňovania finančných prostriedkov pre rozširujúce sa podniky⁹⁷.

Značné sumy peňazí sporiteľov v EÚ sú buď viazané na bankové účty, alebo sú investované v zahraničí. Hoci bol objem súkromných úspor v EÚ v roku 2022 takmer o 65 % vyšší ako v USA, domácnosti v EÚ majú podstatne nižší celkový majetok ako domácnosti v USA⁹⁸, a to predovšetkým z dôvodu nižšej návratnosti investícií, ktorú vo všeobecnosti dokážu získať na finančných trhoch. Zatiaľ čo čisté bohatstvo domácností v USA za posledných 15 rokov vzrástlo približne o 150 %, zodpovedajúci rast v eurozóne bol len 55 %⁹⁹. Dôvodom je najmä nedostatočná schopnosť finančného systému EÚ stimulovať investície s vysokými výnosmi, čo možno vysvetliť kombináciou nedostatku fiškálnych stimulov a ťažkopádnych požiadaviek na daňové vykazovanie v mnohých členských štátoch, ako aj vnímaním verejnosti, že celkové podnikateľské prostredie nie je dostatočne sľubné, čo znižuje dôveru v perspektívnosť návratnosti investícií. Z úspor domácností EÚ investovaných do podnikových dlhopisov, kótovaných akcií a investičných fondov sa významný podiel, približne 300 miliárd EUR ročne, neinvestuje v EÚ¹⁰⁰, ale v zahraničí, a najmä v USA. Priame zahraničné investície EÚ do USA dosiahli zároveň 3,27 bilióna EUR v roku 2023¹⁰¹.

Nové bankové úvery pre MSP sa od pandémie COVID-19 znížili, čo ohrozuje nové investície. Hoci by bolo žiaduce, aby sa zvýšil podiel financovania spoločností prostredníctvom podnikových dlhopisov, kótovaných akcií, rizikového kapitálu a investičných fondov, bankové financovanie zostáva aj naďalej kľúčovým nástrojom podpory rastu a konkurencieschopnosti väčšiny európskych MSP, ktoré na financovanie svojich investícií využívajú tradičné bankové úvery (ktoré predstavujú 57 % ich celkových finančných prostriedkov, pozri obrázok 5). Poskytovanie úverov pre MSP, ktoré po vypuknutí pandémie COVID-19 prudko vzrástlo v dôsledku rozsiahlych programov verejných intervencií, sa však výrazne znižuje, keďže sa zastavilo poskytovanie verejnej podpory. Súčasnú úroveň nového bankového financovania klesli pod úroveň pred pandémiou (obrázok 6), čo možno čiastočne pripísať aj zvýšeniu úrokových sadzieb pozorovanému do roku 2024.

Obrázok 5: Druh financovania použitého MSP v roku 2023 (podiel na celkovom objeme)

Obrázok 6: Nové bankové úvery poskytnuté nefinančným korporáciám

⁹⁶ Poznámka: Súbor ukazovateľov Komisie o únii kapitálových trhov poskytuje podrobné ukazovatele, ktoré pomáhajú sledovať vývoj kapitálových trhov. [Zoznam ukazovateľov na monitorovanie pokroku pri dosahovaní cieľov únie kapitálových trhov](#).

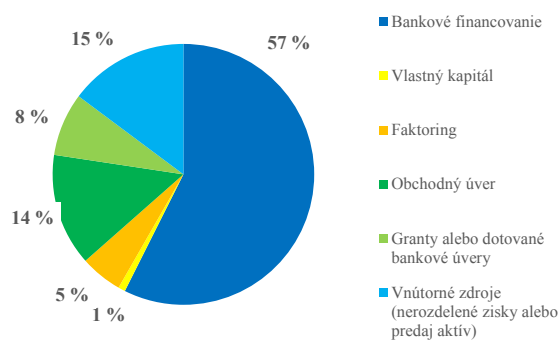
⁹⁷ Európska investičná banka (EIB), [Rozdiely v rozširovaní podnikov](#).

⁹⁸ Bývalý predseda vlády Draghi, [The future of European competitiveness – A competitiveness strategy for Europe](#), časť B, s. 1.

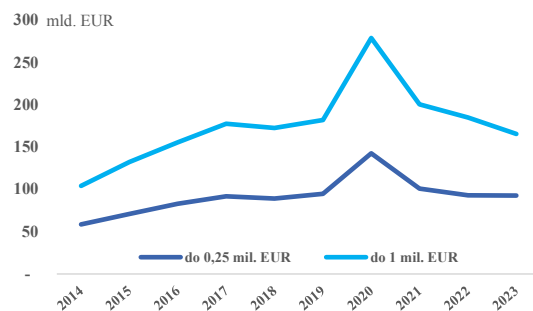
⁹⁹ Distribučné účty majetku ECB; Ekonomické údaje Federálneho rezervného systému USA.

¹⁰⁰ Bývalý predseda vlády Letta, [Much more than a Market](#), s. 11.

¹⁰¹ Statista, [Priame zahraničné investície z Európy do Spojených štátov v rokoch 2000 až 2023](#).



Zdroj: Prieskum o prístupe podnikov k financovaniu (SAFE), december 2023¹



Zdroj: Európska centrálna banka, Štatistiky úrokových sadzieb MFI²

3.2 Verejné investície a infraštruktúra

KPI	Čo sa ním meria	Najnovšia hodnota za EÚ
KPI 16: Verejná investície	Verejné investície (ako podiel na HDP)	3,49 % (2023) 3,24 % (2022)

Verejné investície v posledných rokoch pomaly stúpali a v roku 2024 dosiahli 3,5 % HDP, čo predstavuje nárast oproti 3,1 % HDP v roku 2018 (KPI 16). Hoci sa úroveň verejných výdavkov EÚ rovná úrovni verejných výdavkov USA, ktoré takisto dosahujú 3,5 % HDP, prostredie financovania v EÚ je fragmentované a zložité a väčšina finančných prostriedkov sa poskytuje na vnútroštátnej úrovni. Napríklad v prípade výskumu a vývoja sa 93 % ročne investovaných verejných finančných prostriedkov poskytuje prostredníctvom vnútroštátnych programov¹⁰².

Fondy politiky súdržnosti, Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti a ďalšie nástroje pomáhajú na úrovni EÚ financovať zelenú a digitálnu transformáciu¹⁰³. Od roku 2021 sa z Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti vyplátilo 306 miliárd EUR¹⁰⁴, pričom na zabezpečenie včasného a komplexného vyplatenia zostávajúcich súm je potrebné dôkladné vykonávanie národných plánov. Z fondov politiky súdržnosti sa v období 2021 – 2024 vyplátilo 249 miliárd EUR. Z Inovačného fondu sa v súčasnom desaťročí poskytne podľa odhadov 40 miliárd EUR na vývoj a zavádzanie nízkouhlíkových technológií, a to najmä v energeticky náročných priemyselných odvetviach, vo výrobe energie a v oblasti uskladňovania energie.

Napriek významným zdrojom verejného financovania, ako sú InvestEU a STEP, pretrváva medzera vo financovaní zvyšovania výrobných kapacít, keďže na emisne neutrálnu výrobu na najvyšších úrovniach technologickej pripravenosti (8 – 9) sa poskytuje menej ako 5 % finančných prostriedkov EÚ určených na čisté technológie¹⁰⁵.

Rámec EÚ pre štátnu pomoc umožňuje ciele verejné investície zo strany členských štátov, pričom zabráňuje neprimeranému narúšaniu hospodárskej súťaže a zachováva rovnaké podmienky. V roku 2022 členské štáty vynaložili takmer 228 miliárd EUR na štátnu pomoc (vrátane krízových opatrení), čo zodpovedá 1,4 % ich HDP. Tohtoročná hodnotiaci tabuľka jednotného trhu

¹⁰² Bývalý predseda vlády Draghi, [The future of European competitiveness – A competitiveness strategy for Europe](#), časť B, s. 236.

¹⁰³ Celkovo sa v roku 2023 z rozpočtu EÚ a nástroja NextGenerationEU vyčlenilo 38 % ich zdrojov na opatrenia súvisiace s klímou a 19 % ich zdrojov na digitálne priority EÚ.

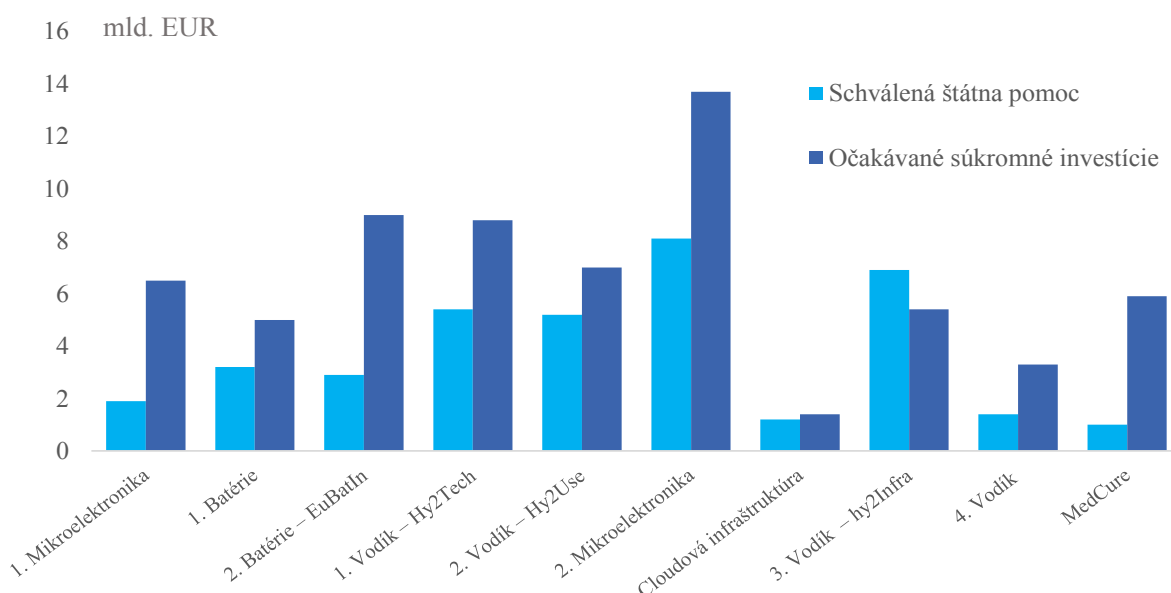
¹⁰⁴ Európska komisia, [Hodnotiaci tabuľka obnovy a odolnosti](#).

¹⁰⁵ Úrovnami technologickej pripravenosti sa meria vyspelosť technológie, pričom číslom 1 sa označuje najmenšia vyspelosť (základný výskum) a číslom 9 najväčšia vyspelosť (pripravenosť na spustenie/prevádzku).

a konkurencieschopnosti, ktorá je uverejnená spolu s touto správou, obsahuje nový ukazovateľ, ktorý porovnáva koncentráciu štátnej pomoci s koncentráciou HDP v EÚ. Podľa tohto ukazovateľa sa štátna pomoc za posledných 10 rokov udeľuje v členských štátoch čoraz nerovnomernejšie¹⁰⁶.

Dôležité projekty spoločného európskeho záujmu sú kľúčovým nástrojom koordinácie verejných a súkromných investícií v EÚ na podporu prelomových inovačných a infraštruktúrnych projektov v oblastiach kritických technológií. Dôležité projekty spoločného európskeho záujmu predstavujú krok smerom k väčšej cezhraničnej koordinácii priemyselných politík v rámci EÚ, čo je smerovanie, v ktorom musíme pokračovať aj ďalej. Doteraz bolo schválených desať integrovaných dôležitých projektov spoločného európskeho záujmu v hodnote viac ako 37 miliárd EUR v rámci vnútroštátnej verejnej podpory, čím sa uvoľnili súkromné investície vo výške 66 miliárd EUR (pozri obrázok 7). Treba zjednodušiť a urýchliť proces navrhovania a preskúmavania dôležitých projektov spoločného európskeho záujmu, aby sa strategické projekty začali rýchlo realizovať. Spoločné európske fórum pre dôležité projekty spoločného európskeho záujmu, ktoré sa začalo v októbri 2023, pomáha riešiť tieto otázky prostredníctvom identifikácie strategických oblastí pre budúce dôležité projekty spoločného európskeho záujmu a prostredníctvom zlepšovania ich navrhovania a vykonávania.

Obrázok 7: Prehľad dôležitých projektov spoločného európskeho záujmu a uvoľnených objemov investícií (do jesene 2024)



Zdroj: [Schválené dôležité projekty spoločného európskeho záujmu – Európska komisia](#).

Verejné obstarávanie môže slúžiť ako strategický nástroj na nasmerovanie verejných investícií do formovania budúcej podoby európskeho hospodárstva v záujme plnenia cieľov, ako sú zelená transformácia a odolnosť hospodárstva EÚ, no jeho implementácia môže byť komplikovaná. Smernicami o verejnom obstarávaní sa zabezpečujú spoločné pravidlá na celom jednotnom trhu a každý rok vyše 250 000 orgánov verejnej správy v EÚ vynaloží približne 14 % HDP (2 000 miliárd EUR v roku 2022) na služby, práce a tovar. Hoci existujúce pravidlá umožňujú uplatňovanie sociálnych kritérií, kritérií udržateľnosti a kritérií odolnosti, ich využívanie je obmedzené, a to aj v dôsledku problémov s implementáciou.

¹⁰⁶ Európska komisia, [Prehľad výsledkov jednotného trhu](#).

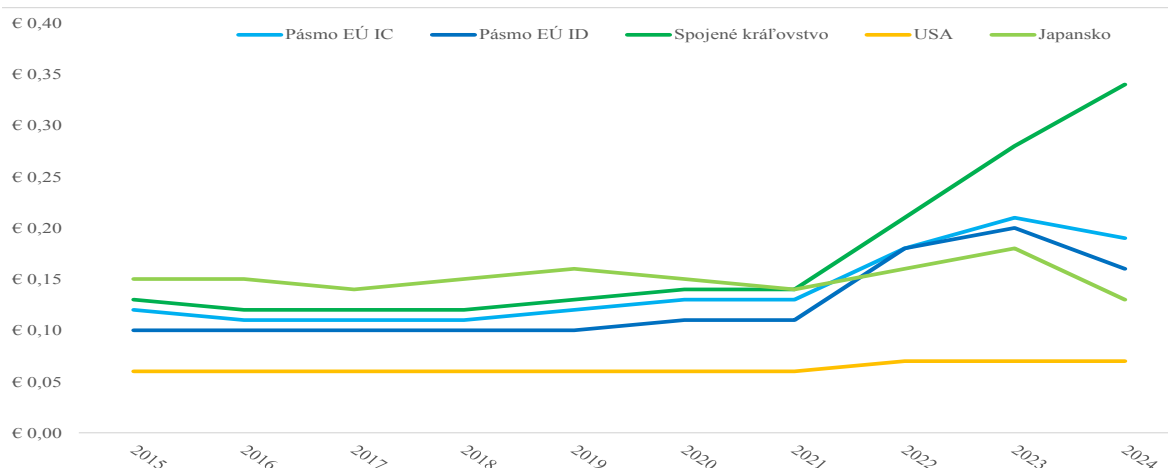
3.3 Energia

KPI	Čo sa ním meria	Cieľ	Najnovšia hodnota za EÚ
KPI 17: Ceny elektriny pre spotrebiteľov mimo domácnosti	Ceny elektriny pre spotrebiteľov mimo domácnosti (cenové pásmo EÚ ID, veľkí komerční spotrebiteľia) bez vymáhateľných daní a odvodov.		0,16 EUR za kWh (2024) 0,20 EUR za kWh (2023)
KPI 18: Elektrifikácia	Elektrická energia ako podiel na celkovej spotrebe energie. ¹⁰⁷		21,3 % (2022) 20,8 % (2021)
KPI 19: Podiel energie z obnoviteľných zdrojov	Výroba energie z obnoviteľných zdrojov ako podiel na celkovej spotrebe energie.	45 % v roku 2030	24,5 % (2023) 23 % (2022)

V posledných rokoch prudko vzrástli ceny energie, čo sa podpísalo na energeticky náročných európskych priemyselných odvetviach, ako sú výrobcovia ocele, cementu, skla, papiera a chemikálií. Výroba prudko klesla, pričom v niektorých segmentoch išlo o viac ako 10 % pokles v porovnaní s obdobím pred rokom 2021¹⁰⁸. Napríklad pri výrobe hliníka náklady na energiu predstavujú zvyčajne polovicu celkových výrobných nákladov¹⁰⁹. Náklady na energiu podstatne ovplyvňujú schopnosť podnikov EÚ súťažiť na medzinárodných trhoch.

Ceny elektrickej energie v EÚ klesli zo svojho úplného vrcholu, ale stále sú takmer dvakrát vyššie ako historické úrovne a výrazne vyššie ako v konkurenčných regiónoch (pozri KPI 17). Spoločnosti z EÚ musia znášať ceny elektrickej energie, ktoré sú v priemere trojnásobne vyššie ako ceny v USA, a ceny zemného plynu sú 4 až 5-krát vyššie¹¹⁰. Aj v rámci EÚ existujú značné cenové rozdiely¹¹¹. Zvýšenie cien malo priamy negatívny vplyv na dôveru investorov a vyústilo do stiahnutia priamych zahraničných investícií a zastavenia projektov rozširovania. 33 % podnikov tvrdí, že nestabilné a príliš vysoké ceny energie sú hlavnými faktormi, ktoré negatívne ovplyvňujú atraktivitu EÚ ako miesta podnikania¹¹².

Obrázok 8: Ceny elektriny pre spoločnosti v EÚ a v iných vyspelých ekonomikách.



Zdroj: Eurostat, Úrad USA pre informácie o energiách (EIA), UK Department for Energy Security and Net Zero (Ministerstvo

¹⁰⁷ Elektrická energia ako podiel na hrubej konečnej energetickej spotrebe.

¹⁰⁸ Eurostat; Európska komisia – GR GROW.

¹⁰⁹ International Aluminium Institute.

¹¹⁰ Eurostat; US Energy Information Administration (EIA) (Úrad USA pre informácie o energiách). UK Department for Energy Security and Net Zero (Ministerstvo Spojeného kráľovstva pre energetickú bezpečnosť a nulovú bilanciu emisií) a Medzinárodná agentúra pre energiu (IEA).

¹¹¹ Pozri vnútroštátne čísla týkajúce sa KPI 17 v prílohe 1 k tejto správe.

¹¹² Ernst & Young, [Europe Attractiveness Survey 2024](#) (Prieskum atraktívnosti Európy).

Spojeného kráľovstva pre energetickú bezpečnosť a nulovú bilanciu emisií) a Medzinárodná agentúra pre energiu (IEA)¹¹³.

Súčasnú cenovú úroveň bránia aj elektrifikácii hospodárstva EÚ. Elektrická energia ako podiel na energetickom mixe sa od roku 2000 pohybuje na stabilnej úrovni približne 20 % a zatiaľ sa nevyužíva vo veľkom rozsahu (KPI 18)¹¹⁴. Čiastočne to možno vysvetliť stále malým cenovým rozdielom medzi plynom a elektrinou, ktorý neposkytuje dostatočné ekonomické stimuly na prechod na elektrickú energiu napriek vyššej energetickej účinnosti elektrických systémov. To odrádzalo priemysel a domácnosti od transformácie. Očakáva sa však, že podiel elektriny sa bude postupne zvyšovať vzhľadom na čoraz prísnejšie emisné pravidlá, prísnejšie stanovovanie cien uhlíka¹¹⁵ a revidované pravidlá zdaňovania energie¹¹⁶, ktoré budú poháňať elektrifikáciu priemyslu, stimulovať využívanie tepelných čerpadiel na vykurovanie a urýchľovať zavádzanie elektrických vozidiel.

Hospodárstvo EÚ sa stále do veľkej miery spolieha na fosílna palivá, ktoré tvoria približne dve tretiny energetického mixu. Podiel obnoviteľných zdrojov energie sa zvyšuje a tvorí 24,5 % (KPI 19), zatiaľ čo jadrová energia predstavuje 12 % energetického mixu EÚ¹¹⁷. Z posúdenia vplyvu k oznámeniu o ciele Európy v oblasti klímy do roku 2040 vyplýva, že tieto čisté zdroje energie by mohli do roku 2040 uspokojiť 75 % energetických potrieb v EÚ¹¹⁸. Súčasná závislosť od dovážaných fosílnych palív vystavuje priemysel rizikám prerušenia dodávok a volatility cien, zatiaľ čo budúca väčšia závislosť od dekarbonizovaných zdrojov energie by mohla zlepšiť cenovú dostupnosť a obmedziť zraniteľnosť priemyslu.

Európa dosahuje dobré výsledky v oblasti čistých technológií a energetických inovácií¹¹⁹, no zatiaľ neposkytuje dostatočné rámcové podmienky, ktoré by umožňovali uvádzanie inovačných výrobkov na trh a rozširovanie podnikov, čo by zas mohlo prispieť k zvýšeniu energetickej účinnosti a podporiť dodávky elektrickej energie. Svetový trh s kľúčovými masovo vyrábanými čistými technológiami sa má do roku 2035 strojnásobiť na ročnú hodnotu približne 1,9 bilióna EUR¹²⁰, čo ponúka obrovské príležitosti pre spoločnosti z EÚ. Rýchle vykonávanie aktu o emisne neutrálnom priemysle pomôže EÚ vybudovať silnú domácu výrobnú kapacitu pre tieto technológie, čo má kľúčový význam z hľadiska uspokojovania potrieb spoločnosti, pokiaľ ide o lacnejšiu a čistejšiu energiu.

3.4 Obehové hospodárstvo

KPI	Čo sa ním meria	Cieľ	Najnovšia hodnota za EÚ
KPI 20: Miera obehového využívania materiálov	Materiál, ktorý sa zhodnotí a vráti späť do hospodárstva, ako podiel na celkovom využití materiálu.	23,4 % do roku 2030	11,8 % (2023) 11,5 % (2022)

¹¹³ Pásmo EÚ IC = stredne veľkí priemyselní spotrebitelia s ročnou spotrebou od 500 MWh do 2 000 MWh. Pásmo EÚ ID = veľkí priemyselní spotrebitelia s ročnou spotrebou od 2 000 MWh do 20 000 MWh.

¹¹⁴ [Energetické štatistické výkazy za jednotlivé krajiny EÚ](#).

¹¹⁵ Systém obchodovania s emisnými kvótami skleníkových plynov v Európskej únii.

¹¹⁶ Revidovaná smernica EÚ o zdaňovaní energie, o ktorej sa v súčasnosti rokuje.

¹¹⁷ Eurostat, [Energetická štatistika](#).

¹¹⁸ Európska komisia, [sprievodný pracovný dokument útvarov Komisie k oznámeniu o európskom ciele v oblasti klímy do roku 2040](#).

¹¹⁹ Európska komisia – GR pre výskum a inováciu. Z patentových štatistík vyplýva, že spoločnosti z EÚ produkujú 29 % patentov v oblasti čistej energie a 24 % patentov v oblasti energetickej účinnosti.

¹²⁰ Medzinárodná agentúra pre energiu, [Energy Technology Perspectives](#) (Perspektívy energetických technológií), 2024. Správa sa zmiňuje o 2 biliónoch USD, konvertovaných ku koncu roka 2024.

Európa pomaly smeruje k obehovejšiemu hospodárstvu¹²¹. Od roku 2000 sa obehovosť hospodárstva EÚ meraná ako miera obehového využívania materiálov zvýšila z 8,2 % na 11,8 % v roku 2023¹²² (KPI 20), čo znamená nižšiu spotrebu primárnych materiálov, menej odpadu a nižšiu zahraničnú závislosť. Materiálová stopa EÚ, ktorou sa meria ťažba surovín na spotrebu EÚ, predstavovala v roku 2022 objem 14,8 tony na obyvateľa¹²³.

Prechodu na obehové hospodárstvo bráni niekoľko faktorov. Hospodárske obmedzenia môžu odrádzať od zavádzania obehových obchodných modelov, pretože so sebou často prinášajú vyššie počiatkové náklady a druhotné suroviny sú zvyčajne drahšie ako pôvodné suroviny. Ak sa k tomu pridajú inovačné riziká a neistota okolo návratností investícií, ako aj ťažkosti spojené s rozširovaním a reprodukciou riešení na fragmentovanom trhu, voľba obehovosti pri podnikaní nemusí byť jednoznačná. Napríklad rozdiely medzi regulačnými rámcami v členských štátoch EÚ, najmä pokiaľ ide o kritériá stavu konca odpadu, sťažujú voľný pohyb odpadu v rámci jednotného trhu. To bráni rozvoju posilnených dodávateľských reťazcov a odrádza od rozširovania inovačných recyklačných zariadení. Miera zhodnocovania priemyselného odpadu alebo vedľajších produktov (priemyselná symbióza) sa líši v jednotlivých členských štátoch, ako aj medzi odvetviami, pričom lacné skládokovanie a nedostatočná predvídateľnosť dodávok odpadu/vedľajších produktov predstavujú prekážky pre obehové modely. Ďalší priestor na zlepšenie existuje aj v súvislosti s opraviteľnosťou tovaru, vďaka ktorej možno predĺžiť jeho životnosť a obmedziť spotrebu zdrojov a energie spojenú s výrobou nového tovaru. Veľký nevyužitý potenciál má navyše aj širšie vyžívanie biologických materiálov, a to najmä stavebného materiálu a spotrebného tovaru na báze dreva z domácich európskych lesov. Znížilo by sa vďaka tomu vyžívanie obmedzených zdrojov a viac budov a tovaru by mohlo fungovať ako záchyty uhlíka.

Aktom o kritických surovinách a nariadením o ekodizajne udržateľných výrobkov sa posilňujú podmienky pre obehové obchodné modely. Akt o kritických surovinách vyžaduje, aby do roku 2030 recyklácia v EÚ pokrývala 25 % ročnej spotreby strategických surovín v EÚ, a zefektívňuje investície do recyklačných zariadení. Pokiaľ ide o výrobky, nariadením o ekodizajne udržateľných výrobkov sa navrhnu osobitné kritériá obehovosti pre konkrétne kategórie výrobkov. Prispeje to k riešeniu problému fragmentácie, ktorá je spôsobená rozdielnymi vnútroštátnymi pravidlami v oblasti udržateľnosti výrobkov. Informačný systém o surovinách¹²⁴ poskytuje údaje o životnom cykle kľúčových materiálov, a podporuje tak dobre informované navrhovanie politiky a dobre informované prijímanie obchodných rozhodnutí.

ODDIEL 4 – Zvyšovanie bezpečnosti a znižovanie závislostí

4.1 Obchod a strategické závislosti

KPI	Čo sa ním meria	Najnovšia hodnota za EÚ
KPI 21: Obchod so zvyškom sveta ako podiel na HDP	Miera hospodárskej integrácie EÚ so zvyškom sveta.	14,8 % v prípade tovaru (2023) 17,4 % v prípade tovaru (2022) 7,4 % v prípade služieb (2023) 7,8 % v prípade služieb (2022)

¹²¹ Európsky dvor audítorov, [Osobitná správa: Obehové hospodárstvo – pomalý prechod členských štátov napriek opatreniam EÚ](#).

¹²² Eurostat, [Materiálové toky a produktivita zdrojov](#).

¹²³ Európska environmentálna agentúra, [Európska materiálová stopa](#).

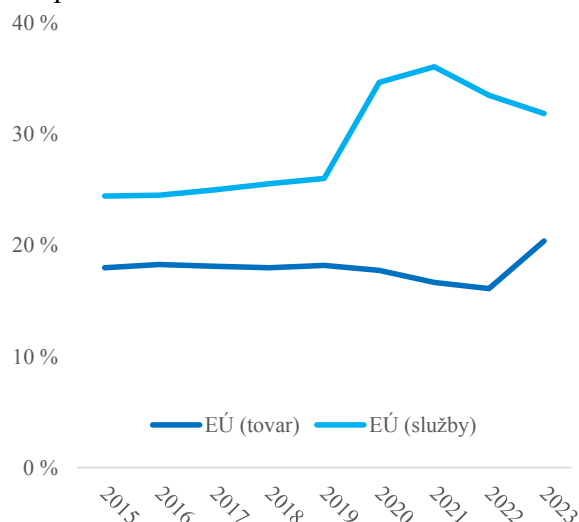
¹²⁴ Európska komisia, [Informačný systém o surovinách](#).

KPI 22: Vývoz tovaru a služieb ako podiel na celosvetovom dovoze	Globálna váha a trhový podiel hospodárstva EÚ.	20,4 % v prípade tovaru (2023) 16,1 % v prípade tovaru (2022) 31,9 % v prípade služieb (2023) 33,5 % v prípade služieb (2022)
--	--	--

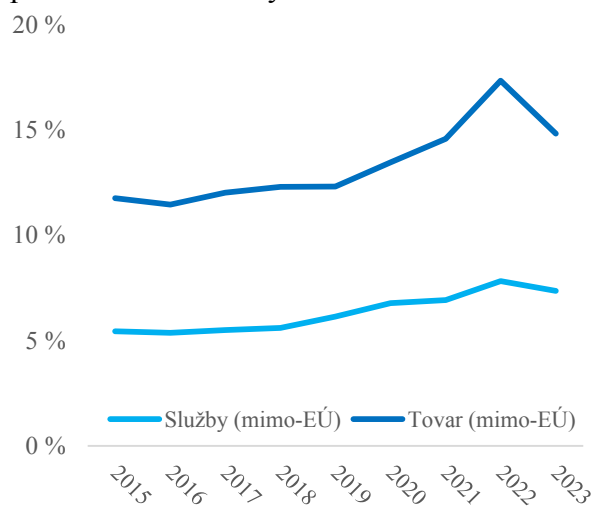
Medzinárodný obchod je kľúčom k prosperite EÚ. Spoločnostiam poskytuje príležitosť rozšíriť svoje podnikanie na globálnej úrovni, pričom vytvára pracovné miesta a príjmy a podporuje efektívnosť a inovácie. Prispieva takisto k európskej hospodárskej bezpečnosti tým, že zabezpečuje a diverzifikuje dodávateľské reťazce, a k dovozu kritických vstupov pre európske spoločnosti. Otvorenosť hospodárstva EÚ a hospodársky význam obchodu so zvyškom sveta sa za posledných 30 rokov zdvojnásobili, pričom zahraničný obchod EÚ s tovarom vzrástol z 8 % HDP v roku 1995 na 14,8 % HDP v roku 2023 a zahraničný obchod EÚ so službami vzrástol z 3 % HDP v roku 1995 na 7,4 % v roku 2023 (KPI 21)¹²⁵. V porovnaní s rokom 2022 klesol obchod ako podiel na HDP, a to najmä v prípade tovaru. Obchod mimo EÚ kopíruje trendy obchodu v rámci EÚ, ktoré sú opísané v oddiele 1.1, čiže zostáva nad úrovňami z roku 2021 a nad úrovňami pred pandémie, pričom podstatná časť zvýšenia v roku 2022 súvisí s cenovými vplyvmi (energie). Možno to vidieť na obrázku 9.

EÚ čerpá svoju hospodársku a politickú silu zo svojej pozície svetovej obchodnej veľmoci – je totižto najväčším svetovým vývozcom služieb a druhým najväčším svetovým vývozcom tovaru. EÚ bola počas mnohých rokov hospodárstvom, ktoré systematicky vyvážalo najväčší objem služieb, pričom tento objem neustále rástol až do roku 2021, keď dosiahol svoj vrchol, t. j. 36 % podiel na dovoze služieb vo zvyšku sveta, a následne klesal, pričom v roku 2023 dosiahol úroveň tesne pod 32 %. Vývoz tovaru ako podiel dovozu vo zvyšku sveta zaznamenal v poslednom desaťročí opačný trend, keďže čísla EÚ pomaly klesali okrem skokového nárastu zo 16 % v roku 2022 na 20 % v roku 2023 (pozri obrázok 10, KPI 22)¹²⁶.

Obrázok 9: Obchod EÚ so zvyškom sveta ako podiel na HDP EÚ.



Obrázok 10: Vývoz tovaru a služieb ako podiel na dovoze zvyšku sveta.



Zdroje: Organizácia OSN pre priemyselný rozvoj, databáza konkurenčnej výkonnosti priemyslu; databázy Svetovej banky; Eurostat; odhady Európskej komisie.

¹²⁵ Eurostat, Medzinárodný obchod s tovarom ([ext_go](#)); Medzinárodný obchod so službami ([ext_ser](#)).

¹²⁶ Organizácia OSN pre priemyselný rozvoj, databáza konkurenčnej výkonnosti priemyslu; databázy Svetovej banky; Eurostat; odhady Európskej komisie.

Tieto trendy sa rysujú v kontexte širších zmien v globálnom obchodnom prostredí. Hoci neexistujú žiadne dôkazy o štrukturálnej deglobalizácii, váha svetového obchodu vo vzťahu k HDP sa od roku 2013 vo všeobecnosti nemení. Čiastočne to možno pripísať rôznym otrasom, ako je pandémia ochorenia COVID-19 a obchodné napätie medzi USA a Čínou. Hospodársky aktéri na celom svete zavádzajú v posledných rokoch politiky na zlepšenie svojej hospodárskej bezpečnosti a odolnosti (pozri prílohu 2 o opatreniach vybraných globálnych aktérov na zvýšenie odolnosti), čo vedie ku globálnej rekonfigurácii dodávateľských reťazcov. Dodávateľské reťazce EÚ sú dynamické siete, ktoré majú veľkú schopnosť prispôbiť sa tomuto novému globálnemu prostrediu. Z nedávnej analýzy vyplýva, že existujú dôkazy o prebiehajúcej realokácii dovozu EÚ, t. j. dochádza k presunu od partnerov, s ktorými nie je podpísaná dohoda (partneri bez dohody)¹²⁷, smerom k EÚ (tzv. reshoring), susediacim partnerom s dohodou (tzv. nearshoring) a nesusediacim partnerom s dohodou (tzv. partnershoring). Deje sa to pritom s rôznou intenzitou¹²⁸. Celkovo to viedlo k väčšej diverzifikácii dovozu do EÚ.

Obchodné dohody a strategické partnerstvá zlepšujú prístup na zahraničné trhy a vytvárajú nové obchodné príležitosti. Má to kľúčový význam vzhľadom na obmedzenia domácej výroby určitého tovaru, ako aj vzhľadom na potenciál spoločností z EÚ preraziť v zahraničí. Komisia za posledných päť rokov odstránila 140 prekážok vývozu z EÚ vo viac ako 40 krajinách a len v roku 2023 umožnila dodatočný vývoz z EÚ v hodnote 6,2 miliardy EUR¹²⁹.

Otvorené hospodárstvo, akým je hospodárstvo EÚ, je zároveň vystavené značným rizikám vyplývajúcim zo zvýšeného geopolitického napätia, nekalých obchodných praktík a strategických závislostí. Zjavne vyšší objem čínskeho vývozu za veľmi konkurencieschopné ceny, ktoré sú v mnohých prípadoch možné vďaka štátnym subvenciám, by mohol spôsobiť vážne škody segmentom výrobného odvetvia EÚ. EÚ preto prijala clá na elektrické vozidlá z Číny¹³⁰. EÚ okrem toho zaviedla nové nariadenie o zahraničných subvenciách a posilnila rámec na preverovanie priamych zahraničných investícií v strategických oblastiach. Príloha 2 obsahuje informácie o opatreniach vybraných globálnych aktérov na zvýšenie odolnosti¹³¹.

Z analýzy vonkajšej zraniteľnosti hospodárstva EÚ vyplýva, že EÚ je vonkajšej obchodnej zraniteľnosti vystavená viac ako Čína, ale menej ako USA. Podľa ukazovateľa vonkajšej zraniteľnosti (EXVI)¹³² dosahuje EÚ za všetky priemyselné výrobky skóre 0,22, Čína dosahuje 0,13 a USA 0,28. Pokiaľ ide o strategické dodávateľské reťazce, akými sú polovodiče, emisne

¹²⁷ „Partneri s dohodou“ sú tretie krajiny, s ktorými EÚ zdieľa obchodné dohody (či už platné alebo predbežne vykonávané), s ktorými má EÚ uzavreté partnerstvá v oblasti surovín alebo ktoré sú signatármi spoločného vyhlásenia o spolupráci v oblasti globálnych dodávateľských reťazcov z roku 2022. Ostatné tretie krajiny sa považujú za tzv. partnerov bez dohody (vrátane napr. Ruska a Číny).

¹²⁸ R. Arjona, W. Connell, C. Hergehelegiu (2024): [Supply Chain Tectonics: Empirics on how the EU is plotting its path through global trade fragmentation](#) (Štruktúra dodávateľského reťazca: empirické skúsenosti s hľadaním cesty EÚ vo fragmentovanom svetovom obchode), Európska komisia, Hospodárske dokumenty o jednotnom trhu 28.

¹²⁹ Európska komisia, [Vykonávanie a presadzovanie obchodnej politiky EÚ](#).

¹³⁰ Clá EÚ na dovoz batériových elektrických vozidiel z Číny.

¹³¹ V tejto prílohe sa poskytuje globálny kontext v oblastiach obchodu a dodávateľských reťazcov a uvádzajú sa opatrenia na zvýšenie odolnosti, ktoré prijali Spojené štáty, Spojené kráľovstvo, Čína, Japonsko, India, Kanada, Austrália, Južná Kórea, Singapur a Taiwan.

¹³² Analýza sa vykonala pomocou nového ukazovateľa vonkajšej zraniteľnosti (EXVI) zavedeného Európskou komisiou. Ide o zložený ukazovateľ, ktorý slúži na posudzovanie vonkajšej zraniteľnosti výrobných sektorov, dodávateľských reťazcov a hospodárstva ako celku. Kvantifikuje zraniteľnosť hospodárstva voči vonkajším otrasom pomocou skóre od 0 (malá zraniteľnosť) po 1 (veľká zraniteľnosť). Ukazovateľ spočíva na dvoch pilieroch: prvý sa zameriava na riziká vyplývajúce zo závislostí od zahraničia, pričom skúma koncentráciu obchodných tokov a závislosť od zahraničných trhov, zatiaľ čo druhý pilier sa zameriava na riziká vyplývajúce zo slabého postavenia na svetovom trhu, pričom sa hodnotia silné a slabé konkurenčné stránky prostredníctvom cenových rozdielov a relatívnych komparatívnych výhod.

neutrálne technológie a kritické suroviny, najväčšej zraniteľnosti čelí EÚ v oblasti surovín (0,28), ak ju porovnáme s polovodičmi (0,22) a emisne neutrálnymi technológiami (0,18). Ak EÚ porovnávame s jej hlavnými obchodnými partnermi, zdá sa, že je voči vonkajším faktorom zraniteľnejšia ako Čína vo všetkých troch uvedených dodávateľských reťazcoch. V porovnaní s USA je však EÚ zraniteľnejšia len v dodávateľskom reťazci polovodičov. Za posledné desaťročie zaznamenala EÚ mierny pokles zraniteľnosti v oblasti kritických surovín, zatiaľ čo jej zraniteľné miesta v dodávateľských reťazcoch polovodičov a emisne neutrálnych technológií zostali relatívne stabilné, ako sa podrobne opisuje v časti II prílohy 1.

Podniky z EÚ sa sťažujú na problematický prístup k určitým komoditám, pričom prístup k surovinám, ako je oceľ, meď, fosilné palivá, lítium atď., označilo za hlavnú prekážku 37 % spoločností¹³³. Medzi ďalšie hlavné prekážky patrí prístup k polovodičom a mikročipom (23 %) a iným komponentom, medziproduktom a zariadeniam (27 %)¹³⁴. S cieľom zlepšiť prístup ku kritickým surovinám EÚ podpísala 14 partnerstiev v oblasti surovín, pričom ďalšie partnerstvá sa pripravujú¹³⁵. Prostredníctvom stratégie Global Gateway¹³⁶ EÚ naďalej posilňuje obchodné väzby s rastovými centrami a zabezpečuje dodávateľské reťazce v kritických oblastiach.

Záver

V tejto správe sa opisujú silné a slabé stránky hospodárstva EÚ, ako aj jej konkurencieschopnosť. Ukazuje, že pokrok v integrácii na jednotnom trhu pokračuje, no došlo k jeho spomaleniu. Hoci sa deficit súladu zlepšil, v súvislosti s tovarom a so službami pretrváva príliš veľká fragmentácia a administratívna záťaž je príliš vysoká. Hrozí, že Európa bude zaostávať v oblasti inovácií. Pokiaľ ide o výdavky na výskum a vývoj zo súkromných a z verejných zdrojov, Európa zaostáva za svojimi partnermi. Podniky majú ťažkosti s rozširovaním a rizikový kapitál zohráva oveľa menšiu úlohu ako v konkurenčných ekonomikách. Miery zamestnanosti sa zvyšujú, stále je však nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily. Zavádzanie digitálnych technológií nasvedčuje tomu, že digitalizácia napreduje, no jej tempo zatiaľ nie je dostatočné. Podobne napreduje aj dekarbonizácia priemyslu a energetických systémov a zavádzanie obehovosti, no aj tu by malo dôjsť k zrýchleniu. Vysoké ceny energie majú negatívny vplyv na konkurencieschopnosť Európy. Pokiaľ ide o verejné a súkromné investície, nie vždy sa smerujú do najslubnejších technológií a sektorov. Európa má výhody z toho, že je veľmi otvoreným hospodárstvom, no treba dôkladne monitorovať strategické závislosti.

Na posilnenie dlhodobej konkurencieschopnosti Európy, ako aj na maximálne využitie sily a kapacity jednotného trhu EÚ existuje veľký potenciál, no treba zaujať rozhodný prístup k riešeniu opísaných výziev a prekážok. Treba riešiť ťažkosti, ktorým čelia podniky pri rozširovaní, inováciách a zvyšovaní produktivity. Keďže mnohé z hnacích síl konkurencieschopnosti sú úzko prepojené, podpora konkurencieschopnosti a prosperity Európy si bude vyžadovať súdržný a strategický prístup, a to najmä v náročnej geopolitickej situácii.

Výročná správa o jednotnom trhu a konkurencieschopnosti poslúži ako východisko pre politickú diskusiu o konkurencieschopnosti a prosperite a využije sa pri prijímaní ďalších krokov v oblasti politiky. Táto správa poskytuje spoločnú diagnostiku a poukazuje na politické priority pre priemyselnú politiku, najmä v súvislosti s pripravovanou priemyselnou dohodou o čistom priemysle, ako aj na politické priority pre jednotný trh, najmä v súvislosti

¹³³ Európska investičná banka, [Prieskum EIB v oblasti investícií](#).

¹³⁴ Európska investičná banka, <https://www.eib.org/en/publications/20240179-navigating-supply-chain-disruptions>.

¹³⁵ Európska komisia, [Raw materials diplomacy \(Diplomacia v oblasti surovín\)](#).

¹³⁶ Európska komisia, [Global Gateway](#).

s budúcou stratégiou jednotného trhu. Kompas konkurencieschopnosti v tejto spojitosti načrtáva rámec nadchádzajúcich politických opatrení na posilnenie európskej konkurencieschopnosti a rastu. Táto správa okrem toho poslúži ako východisko pre diskusie v Európskej rade, Rade pre konkurencieschopnosť a Európskom parlamente, ako aj pre diskusie s členskými štátmi. Podobne môže slúžiť aj ako základ pre úzku spoluprácu a dialóg so zainteresovanými stranami vrátane podnikov. Správa bude podkladom pre diskusie v rámci európskeho semestra a pre nástroj koordinácie konkurencieschopnosti, ako aj pre fond pre konkurencieschopnosť a budúci viacročný finančný rámec. Celkovo táto správa umožňuje dôkladné monitorovanie konkurencieschopnosti Európy tak, aby rôzni európski aktéri mohli každoročne sledovať pokrok a určovať politické priority.